

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

DIPLOMSKA NALOGA

MARTINA HOČEVAR

KOPER, 2011

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Diplomska naloga

ZNANSTVENO RAZISKOVANJE NA
UNIVERZI – ŠTUDIJA PRIMERA

Martina Hočevar

Koper, 2011

Mentor: prof. dr. Mirko Markič

POVZETEK

Diplomska naloga predstavlja pojem znanstveno-raziskovalnega dela na primeru petih članic Evropske unije, prikazuje različne oblike organiziranosti njihove raziskovalne dejavnosti ter natančneje razčlenjuje raziskovalni sistem v Republiki Sloveniji s poudarkom na financiranju iz proračunskih virov, ki poteka pretežno preko Javne agencije za raziskovalno dejavnost. V zadnjem delu naloga analizira znanstveno-raziskovalno delo Univerze na Primorskem in poda predloge za izboljšanje stanja. Univerza kljub neugodnemu razmerju financiranja njenega znanstveno-raziskovalnega dela v primerjavi z državnimi inštituti in drugimi slovenskimi univerzami od svoje ustanovitve leta 2003 uspešno razvija raziskovalno delo ter ga učinkovito povezuje s svojo pedagoško dejavnostjo. Analize v nalogi bodo koristne za tiste, ki se ukvarjajo z načrtovanjem, organiziranjem, vodenjem in nadzorovanjem znanstveno-raziskovalne dejavnosti.

Ključne besede: programi, projekti, raziskave, raziskovalci, razvoj, študija primera, Univerza na Primorskem, uspešnost.

SUMMARY

The thesis presents the concept of scientific research in the case of the five member states of the European Union and treats in detail the Slovenian research system by analyzing the structure of public financing which is in grossly executed through the Slovenian Research Agency. In conclusion the Thesis analyzes the science and research work at the University of Primorska and formulates suggestions for improvements. It can be asserted that the University has successfully developed its research activities since its founding in the year 2003 and has formulated mechanisms of transfer of the research outcomes for the purposes of the teaching process. The results of the thesis provide a useful support for better planning, organizing, managing and supervising the scientific and research activities in the university environment.

Key words: case study, development, performance, programs, projects, research, researchers, University of Primorska.

UDK: 378:001.891:658.1(043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Namen in cilji diplomske naloge	2
1.2	Metode za doseganje ciljev diplomske naloge.....	2
1.3	Predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema.....	3
2	Teoretična izhodišča	5
2.1	Definicija znanstveno-raziskovalnega dela.....	5
2.2	Organiziranost znanstveno-raziskovalnega dela v Evropski uniji	6
2.2.1	Finska.....	8
2.2.2	Švedska.....	10
2.2.3	Poljska	12
2.2.4	Slovaška.....	13
2.3	Struktura raziskovalnega sistema v Republiki Sloveniji.....	14
2.3.1	Strateški dokumenti	16
2.3.2	Financiranje raziskovalno-razvojne dejavnosti	17
2.3.3	Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije	19
2.3.4	Druge temeljne organizacije na področju raziskovalnega in razvojnega dela.....	27
2.4	Primerjava raziskovalnih sistemov Slovenije, Finske, Švedske, Poljske in Slovaške	28
3	Znanstveno-raziskovalno delo Univerze na Primorskem	30
3.1	Ustanovitev in organiziranost	30
3.2	Znanstveno-raziskovalno delo	33
3.3	Raziskovalni programi, infrastrukturni program in projekti	35
3.3.1	Raziskovalni programi in infrastrukturni program	35
3.3.2	Raziskovalni projekti	38
3.4	Mladi raziskovalci.....	44
3.5	Raziskovalna infrastruktura	45
4	Sklep	48
	Literatura in drugi viri	51
	Pravni viri	54

PONAZORILA

Slika 1: Bruto domači izdatki v EU za raziskave in razvoj v letu 2009.....	8
Slika 2: Struktura raziskovalnega sistema v Sloveniji	15
Slika 3: Sredstva ARRS po področjih financiranja 2005–2009.....	26
Slika 4: Delež bruto domačega proizvoda za RiR po sektorjih izvedbe	29
Slika 5: Število zaposlenih raziskovalcev in strokovnih sodelavcev	35
Slika 6: Število in tipologija raziskovalnih projektov v obdobju 2003–2009.....	39
Slika 7: Raziskovalni programi in projekti po znanstvenih vedah.....	41
Slika 8: Prijavljeni in odobreni temeljni, aplikativni in podoktorski projekti.....	43
Slika 9: Število prijavljenih in odobrenih projektov CRP.....	43
Slika 10: Število mladih raziskovalcev po letih.....	44
Preglednica 1: Bruto domači izdatki za RiR po virih financiranja (v odstotkih).....	18
Preglednica 2: Organiziranost ARRS.....	20
Preglednica 3: Raziskovalne skupine članic UP v letih 2003 in 2010	34
Preglednica 4: Raziskovalni programi UP	36
Preglednica 5: Število projektov po članicah v obdobju 2003–2009.....	39
Preglednica 6: Vrednost raziskovalnih projektov v FTE v obdobju 2003–2009	40
Preglednica 7: Mladi raziskovalci po članicah UP v obdobju 2003–2009	45

KRAJŠAVE

ARNES	Akadska in raziskovalna mreža Slovenije
ARRS	Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
BDP	Bruto domači proizvod
BIRR	Bruto domači izdatki za raziskovalno-razvojno dejavnost
COBISS	Kooperativni online bibliografski sistem in servisi
CRP	Ciljni raziskovalni program
EHEA	European Higher Education Area (Evropski visokošolski prostor)
ERA	European Research Area (Evropski raziskovalni prostor)
EU	Evropska unija
EU27	Evropska unija s 27 državami članicami od 1. januarja 2007
FTE	Full-time equivalent
GZS	Gospodarska zbornica Slovenije
IZUM	Institut informacijskih znanosti Maribor
JAK	Javna agencija za knjigo Republike Slovenije
JRO	Javna raziskovalna organizacija
JRZ	Javni raziskovalni zavod
MVZT	Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo
NPVŠ	Nacionalni program visokega šolstva 2011–2020
NRRP	Nacionalni raziskovalni in razvojni program za obdobje 2006–2010
RISS	Raziskovalna in razvojna strategija Slovenije 2011–2020
RiR	Raziskave in razvoj
RO	Raziskovalna organizacija
SAZU	Slovenska akademija znanosti in umetnosti
SICRIS	Informacijski sistem o raziskovalni dejavnosti v Sloveniji
TIA	Javna agencija za tehnološki razvoj Republike Slovenije
UP	Univerza na Primorskem
ZSA	Znanstveni svet Javne agencije za raziskovalno dejavnost

1 UVOD

Kakovostna in učinkovita raziskovalno-razvojna dejavnost, povezovanje izobraževanja z raziskovanjem in partnerstvo z gospodarstvom vodijo k izgradnji inovativne in na znanju temelječe družbe, ki je eden izmed stebrov Lizbonske strategije.¹ V Strategiji razvoja Slovenije za obdobje 2006–2013 je postavljeno v ospredje investiranje v raziskave in razvoj. To pomeni, da ustrezna politika in ukrepi na področju razvoja in raziskav pomembno prispevajo k uresničevanju Nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa za obdobje 2006–2010 (NRRP). Ta se je z letom 2010 iztekel, ministrstvo za znanost pa je medtem že pripravilo dva strateška dokumenta za novo desetletno obdobje, in sicer Raziskovalno in inovacijsko strategijo Slovenije 2011–2020 (RISS) ter Nacionalni program visokega šolstva 2011–2020 (NPVŠ), ki ju je Državni zbor sprejel 24. maja 2011. Z njima ministrstvo želi prispevati k oblikovanju in razvoju družbe znanja, ki bo omogočala uspešno odzivanje Slovenije na nove izzive in procese (MVZT 2011b).

Univerza na Primorskem (UP), tretja slovenska univerza, je bila ustanovljena z Odlokom o ustanovitvi Univerze na Primorskem, ki ga je 29. januarja 2003 sprejel Državni zbor. Ob ustanovitvi je štela osem članic: tri fakultete, dve visoki šoli, dva raziskovalna inštituta in študentske domove. Ker je visokošolske ustanove združila z raziskovalnima inštitutoma, je UP posebnost v slovenskem prostoru, saj gre za prvo tovrstno povezovanje raziskovalnih inštitutov (prej javnih raziskovalnih zavodov) v akademskem prostoru, ki ji omogoča neposreden pretok znanja v pedagoško dejavnost in s tem uresničevanje enega izmed pomembnih ciljev NRRP.

Univerza je nastala v času uresničevanja novih evropskih razvojnih strategij, kot sta Lizbonska strategija 2000–2010 in junija 1999 sprejeta Bolonjska deklaracija, ter drugih dokumentov Evropske komisije, kot je leta 2000 objavljeni dokument Skupni evropski raziskovalni prostor (Towards a European Research Area – ERA). UP je tako nastala na pragu novih izzivov in v svoje smernice razvoja vključila cilje Evropske unije za uresničevanje skupnega Evropskega raziskovalnega prostora (ERA) in Evropskega visokošolskega prostora (EHEA).

¹ Lizbonska strategija je bila sprejeta marca 2000, ko so se voditelji držav članic EU na vrhu Evropskega sveta v Lizboni dogovorili o novem strateškem cilju EU, in sicer do leta 2010 postati najbolj konkurenčno, dinamično ter na znanju temelječe gospodarstvo na svetu. To naj bi EU dosegla z odpiranjem novih delovnih mest, učinkovitim enotnim notranjim trgom, večjo integracijo nacionalnih finančnih trgov, prijaznim okoljem za poslovanje podjetij, razvojem informacijske družbe, uravnoveženimi gospodarskimi politikami ter z vlaganjem v izobraževanje in raziskave (Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski uniji b. l. a).

1.1 Namen in cilji diplomske naloge

Namen diplomske naloge je preučiti in osvetliti znanstveno-raziskovalno delo ter njegovo organiziranost v Republiki Sloveniji in z njim povezano financiranje iz javnih sredstev. Eden izmed ciljev, ki si jih je RS v skladu z Lizbonsko strategijo zastavila v NRRP, je do leta 2010 povečati javna sredstva za raziskave in razvoj na 1 % BDP (ReNRRP 2006). V diplomski nalogi so pregledana posamezna področja znanstveno-raziskovalnega dela, ki jih v svoji temeljni dejavnosti pokriva predvsem Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS (ARRS) in so financirana iz javnih sredstev. Prikazana je tudi vloga drugih organizacij na obravnavanem področju. V drugem delu naloge je analizirano znanstveno-raziskovalno delo UP, ki predstavlja eno izmed njenih temeljnih dejavnosti.

Cilji diplomske naloge so naslednji:

- Teoretični oris organiziranosti znanstveno-raziskovalnega dela v EU in v RS.
- Izvedba študije primera na Univerzi na Primorskem oz. pregled ter analiza njenega znanstveno-raziskovalnega dela, ki se financira iz državnega proračuna.
- Predlogi za izboljšanje stanja na področju pridobivanja sredstev, ki prihajajo iz t. i. javne službe (programsko financiranje), in sredstev za temeljne, aplikativne in ciljne raziskave, za program Mladi raziskovalci in za raziskovalno infrastrukturo (npr. raziskovalna oprema, infrastrukturni programi, znanstveni sestanki, periodične publikacije, znanstvene monografije ipd.).

1.2 Metode za doseganje ciljev diplomske naloge

V prvem, teoretičnem delu diplomske naloge je opredeljen pojem znanstveno-raziskovalnega dela, in obenem narejena primerjava med znanstveno-raziskovalnima sistemoma EU in Slovenije: opisani sta struktura in organiziranost ARRS z navedbo temeljnih dokumentov in področij dela, ki jih ta financira iz državnega proračuna. Zatem so kratko opisane druge najpomembnejše organizacije na področju raziskovalnega in razvojnega dela: Javna agencija za tehnološki razvoj Republike Slovenije, Akademsko in raziskovalno mrežo Slovenije, Institut informacijskih znanosti Maribor, Javna agencija za knjigo Republike Slovenije. Pregledanih in uporabljenih je 80 bibliografskih enot literature in drugih virov, kot so strateški dokumenti RS, programi in poročila UP, poročila o financiranju in pravilniki ARRS, pravni viri, literatura domačih in tujih avtorjev ter spletni portali inštitucij z znanstveno-raziskovalnega področja. Po metodi dedukcije prvi del naloge na podlagi zbranih podatkov predstavlja pojem znanstvenega raziskovanja in posamezne konkretne zaključke.

Njen drugi, empirični del, je omejen na analizo znanstveno-raziskovalnega dela v univerzitetnem prostoru, zlasti na UP, s pregledom in analizo uspešnosti financiranja v okviru nacionalnih raziskovalnih programov in projektov, programa Mladih raziskovalcev in raziskovalne infrastrukture. Analiza zajema obdobje od ustanovitve UP leta 2003 do konca

leta 2009, ko se je zaključilo prvo leto izvajanja raziskovalnih programov novega programskega obdobja 2009–2014.

Analiza temelji na pregledu javno dostopnih dokumentov (letnih poročil, programov dela, samoevalvacijskega poročila in strategije razvoja UP), priložnostno izdanih publikacij in podatkov o znanstveno-raziskovalni dejavnosti UP, dostopnih na njenih spletnih straneh in v poslovnih dokumentih, in na pregledu njene uspešnosti na razpisih: po številu in tipologiji prijavljenih in odobrenih projektov, po znanstvenih vedah, po vrstah raziskovalne infrastrukture ter po številu mladih raziskovalcev in po pridobljenih sredstvih oziroma obsegu raziskovalnega dela v FTE.² Na podlagi zbranih podatkov je narejena analiza uspešnosti pridobivanja sredstev iz proračunskih virov za izvajanje raziskovalnih programov in projektov, usposabljanje mladih raziskovalcev, za raziskovalno infrastrukturo idr. Na osnovi dobljenih podatkov je prikazano razmerje med t. i. stabilnim, to je programskim, in projektnim financiranjem. Izpostavljene so tudi težave pri pridobivanju projektov zaradi specifičnih raziskovalnih področij na UP, ki niso uvrščena v klasifikacijo raziskovalnih ved pri ARRS (npr. področje zdravstvene nege in turizma), težave pri sestavljanju raziskovalnih skupin, vrednotenju uspešnosti raziskovalcev idr.

1.3 Predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema

Raziskava je omejena na znanstveno-raziskovalno delo v univerzitetnem prostoru in na financiranje iz proračunskih virov, ki poteka preko ARRS. Na primeru UP je analizirano stanje na področju znanstveno-raziskovalnega dela od ustanovitve univerze leta 2003 do konca leta 2009. V tem obdobju se je zaključilo financiranje starih raziskovalnih programov od leta 2004 do 2008 in se z letom 2009 začelo financiranje novih, ki jih je UP še podvojila.

Uspešnost pri pridobivanju projektov je odvisna od referenc nosilcev projektov, to je od števila točk v bibliografskih kazalnikih raziskovalne uspešnosti v petletnem obdobju (objave in citiranost), kar poraja težave mladim, še neuveljavljenim raziskovalcem pri pridobivanju projektov in statusa mentorja mladih raziskovalcev. Projekti s področja zdravstvene nege in turizma, ki se po Šifrantu raziskovalnih ved, področij in podpodročij³ uvrščajo med medicinske vede oz. na področje ekonomije, težje uspejo na javnih razpisih zaradi večje teže drugih projektov, ki se navezujejo na klasificirano raziskovalno vedo oz. področje. UP se srečuje še s težavo majhnega deleža stabilnega financiranja raziskovalnih programov, zato mora za kontinuirano znanstveno-raziskovalno delo nujno pridobivati čim več projektov.

² Pri raziskovalnem delu so raziskovalne ure oziroma delo na raziskovalnih programih ali projektih izraženi v enoti FTE (Full-time equivalent), ki predstavlja enoto obremenitve raziskovalca pri raziskovalnem delu oziroma njegovo raziskovalno zasedenost.

³ Šifrant raziskovalnih ved, področij in podpodročij je klasifikacija ARRS; zajema šest raziskovalnih ved, in sicer naravoslovje, tehniko, medicino, biotehniko, družboslovje in humanistiko ter interdisciplinarne raziskave. Vede se delijo še na področja, ki se lahko nadalje delijo še na podpodročja. Šifrant je dostopen na spletni strani ARRS.

V analizi so delno zajeta sredstva, prejeta iz gospodarstva oziroma drugih uporabnikov znanja (npr. lokalnih skupnosti, zavodov, zbornic idr.) v deležu, ki se nanaša na sofinanciranje aplikativnih raziskovalnih projektov.

2 TEORETIČNA IZHODIŠČA

Raziskovanje kot sestavina človekovega delovanja se začne že od posameznikovega rojstva. Sprva mu raziskovanje pomeni spoznavanje okolja, v katerem živi, a postaja vedno širše in kompleksnejše, ko govorimo o znanstvenem raziskovanju. Raziskovanje je v svoji prvobitnosti iskanje odgovorov na vprašanja, razumevanje, pojasnjevanje, potešitev radovednosti in iskanje praktičnih razlag.

2.1 Definicija znanstveno-raziskovalnega dela

Slovar slovenskega knjižnega jezika (1997, 1120) besedo *raziskovati* pojasnjuje kot zbiranje podatkov in ugotavljanje dejstev na podlagi temeljitega načrtnega dela in opazovanja. Zelenika (2000, 139) pomen besede *raziskovanje* še natančneje razčleni:

To pomeni, da je raziskovanje sistemsko iskanje dejstev, iz katerih se lahko izpelje ali odkrije določena znanstvena načela, zakone, zakonitosti. Ali »znanstveno raziskovanje« je specifična intelektualna dejavnost, katere temeljni cilj je odkrivanje in dokazovanje znanstvenih resnic s pomočjo znanstvenih metod. Rezultati znanstvenega raziskovanja morajo biti znanstveno utemeljeni; predstavljati morajo nekaj novega ali vsaj inoviranega, povečati bi morali (kvantitativno in/ali kvalitativno) svetovno zakladnico znanja. Za razliko od znanstvenega raziskovanja samo raziskovanje zajema na splošno vse načine reševanja teoretičnih in praktičnih problemov. Rutinske aktivnosti nimajo nikakršne zveze z znanstvenim raziskovanjem.

Zelenika (2000, 137–138) loči pojma znanstveno-raziskovalna dejavnost in znanstveno-raziskovalno delo. Znanstvena oziroma znanstveno-raziskovalna dejavnost zajema znanstveno raziskovanje, razvojno raziskovanje, objavo znanstvenih in razvojnih raziskav, znanstveno usposabljanje in izpopolnjevanje ter vzdrževanje in razvoj znanstveno-raziskovalne infrastrukture ter je osnova za celovit razvoj vsake družbe. Znanstveno-raziskovalno delo pa je ožji pojem in obsega sistematično ustvarjalno aktivnost, ki na podlagi uporabe znanstvenih metod vodi do novih znanstvenih spoznanj.

Frascati priročnik⁴ (2002, 30) razlaga pojem raziskav in razvoja kot ustvarjalno in sistematično delo z namenom povečanja znanje, ki vključuje znanje o človeku, kulturi in družbi ter uporabo pridobljenega znanja za razvoj novih aplikacij. Pri raziskovalni in razvojni dejavnosti razlikuje tri vrste procesov, t. j. temeljne in aplikativne raziskave ter eksperimentalni razvoj (Frascati Manual 2002, 77–79):

⁴ Frascati priročnik (Frascati Manual) je mednarodno priznana metodologija za zbiranje in uporabo statističnih podatkov s področja raziskav in razvoja. Priročnik je kot tehnični dokument temelj prizadevanj OECD za povečanje razumevanja vloge znanosti in tehnologije pri analizi nacionalnih inovacijskih sistemov. S svojimi definicijami raziskav in razvoja ter klasifikacijami prispeva k »medvladnim« razpravam o dobrih praksah na področju znanstvenih in tehnoloških politik. Frascati priročnik se uporablja tudi v Sloveniji za klasifikacijo znanosti in tehnike, pri čemer je v pomoč *Preslikava klasifikacije raziskovalnih področij po šifrantu ARRS v klasifikacijo po Frascatiskem priročniku*, dostopna na spletni strani ARRS.

- *temeljne raziskave* (basic research) so eksperimentalna ali teoretična dela, ki prispevajo nova znanja o temeljnih pojavih in opazovanih dejstvih, a pri tem ne predvidevajo posebne uporabe pridobljenih znanj;
- *aplikativne raziskave* (applied research) so prav tako izvirno raziskovanje z namenom pridobitve novega znanja, to pa je usmerjeno k praktičnim ciljem ali namenom;
- *eksperimentalni razvoj* (experimental development) je usmerjen v sistematično delo na podlagi obstoječih znanj, ki so pridobljena z raziskavami ali praktičnimi izkušnjami, in v ustvarjanje novih materialov, izdelkov ali naprav, uvajanje novih postopkov, sistemov in storitev ali izboljšanje obstoječih.

Ta delitev raziskav kaže na njihovo uporabnost. Za aplikativne raziskave se uporablja tudi oznaka *uporabne raziskave*, za eksperimentalni razvoj pa oznaki *razvojne raziskave* in *akcijske raziskave* (angl. action research), ki jih Easterby-Smith, Thorpe in Lowe (2007, 27) opisujejo kot raziskovalne pristope v managementu, ki se ne prilegajo niti temeljnim niti aplikativnim raziskavam; pri njih raziskovanje ne poskuša več ohranjati distance in ločenosti od raziskovane teme, pri čemer je možno za cilj raziskave določiti neposreden in takojšen vpliv; zaradi tega je sprejemljivo, da se sprememba takoj vključi v sam raziskovalni proces.

2.2 Organiziranost znanstveno-raziskovalnega dela v Evropski uniji

Evropska komisija je v začetku leta 2000 predlagala, da se organizira skupen evropski raziskovalni prostor; s tem bi EU začela oblikovati skladno raziskovalno politiko držav članic, povezovati njihove aktivnosti in vire za raziskovanje, vzpostavljati *notranji raziskovalni trg* s prostim pretokom znanja, raziskovalcev in tehnologije ter utrjevati svojo lastno znanstveno in tehnološko podlago. Dokument, poimenovan Skupni evropski raziskovalni prostor (angl. Towards a European Research Area - ERA), je sprejel Evropski svet na srečanju v Lizboni marca 2000. Objavljen je bil pod naslovom *Making a reality of the European Research Area: Guidelines for EU research activities* in predstavlja instrumente za izvedbo politike skupnega raziskovalnega prostora (Raziskave in razvoj v Sloveniji 2003). Med slovenskim predsedovanjem Svetu EU je Svet za konkurenčnost EU konec maja 2008 v Bruslju sprejel sklep o zagonu t. i. *Ljubljanskega procesa*, ki vodi k polnemu uresničevanju povezovanja in krepitve skupnega raziskovalnega prostora. Njegova vzpostavitev naj bi Evropi omogočila razvoj v vodilno gospodarsko silo, temelječo na trikotniku znanja (raziskave – inovacije – izobraževanje), in ji zagotavljala konkurenčnost ter kakovost življenja (MVZT 2011c).

Evropski svet je na srečanju v Barceloni leta 2002 dopolnil Lizbonsko strategijo z novim ciljem: države članice bodo do leta 2010 povečale vlaganja v raziskave in razvoj (RiR) na 3 % bruto domačega proizvoda (BDP). V letu 2009 je 27 držav članic Evropske unije (EU27)⁵ v

⁵ Države članice EU27 po širitvi unije 1. januarja 2007: Avstrija, Belgija, Bolgarija, Ciper, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Madžarska, Irska, Italija, Latvija, Litva,

povprečju namenilo za raziskave in razvoj 2,01 % BDP (Eurostat 2011b). Kot pojasnjuje Vidrihova (2002, 13), so bruto domači izdatki za raziskave in razvoj (BIRR) vsota notranjih izdatkov po posameznih sektorjih: poslovnem, vladnem, visokošolskem, zasebno nepridobitnem in sektorju tujine. Vidrihova (2002, 47) navaja še, da obseg finančnih sredstev, ki jih kaka družba namenja za raziskave in razvoj, vrednostno izraža raven njene zavzetosti za pridobivanje in izkoriščanje novega znanja. Poleg tega pravi, da so BIRR tudi posredno merilo za inovacijske sposobnosti gospodarstva in predstavljajo obseg akumulacije novega znanja, saj je tehnološki napredek kumulativen proces.

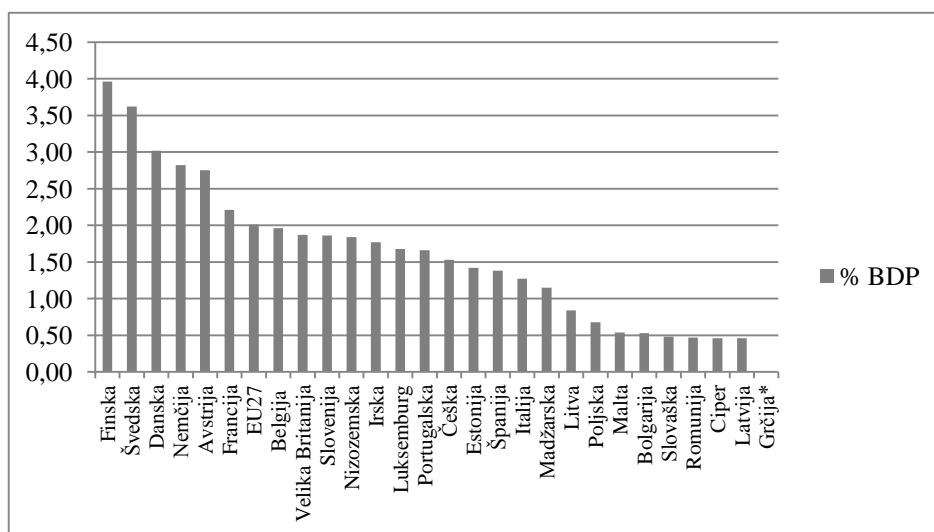
Obravnavani subjekti, ki izvajajo ali financirajo raziskovalno-razvojno dejavnost, so v Frascatsem priročniku (2002, 54–73) razdeljeni na pet sektorjev:

- *Poslovni sektor*: vključuje gospodarske družbe, organizacije in inštitucije, katerih primarna dejavnost je povezana s proizvodnjo izdelkov in izvajanjem storitev za trg po ceni, ki vsaj pokriva stroške proizvodnje. Večji del sektorja predstavljajo zasebna podjetja, sledijo javna podjetja, ki proizvajajo izdelke in storitve za trg podobno kot zasebna podjetja, vendar cene ne pokrivajo vedno stroškov proizvodnje. Ta sektor vključuje tudi neprofitne organizacije, ki proizvajajo za trg, ter tiste, ki izvajajo podporne dejavnosti za gospodarstvo (npr. zbornice, združenja ipd.).
- *Vladni sektor*: obsega različne vladne inštitucije (službe, urade in druge organizacijske enote), ki opravljajo različne storitve (razen visokošolskih), katere ne bi mogle biti drugače organizirane, ter izvajajo vladno, ekonomsko in socialno politiko. V ta sektor spadajo tudi neprofitne organizacije, ki jih nadzira in financira vlada.
- *Zasebni neprofitni sektor*: obsega zasebne netržne nepridobitne inštitucije, ki oskrbujejo gospodinjstva oziroma splošno javnost in zasebnike. Nepridobitne inštitucije delujejo kot združenja, dobrodelne organizacije, sindikati, običajno v korist svojih članov ali za splošne človekoljubne namene.
- *Visokošolski sektor*: vključuje univerze in visokošolske ter izobraževalne inštitucije ne glede na njihove vire financiranja ali pravni status. Vključuje tudi vse raziskovalne inštitute, eksperimentalne enote in klinike (univerzitetne), ki jih nadzirajo ali upravljajo visokošolske ustanove.
- *Sektor tujine*: zajema vse inštitucije ali posameznike zunaj političnih meja države, razen vozil, ladij, letal in satelitov, ki jih upravljajo domači subjekti, ter mednarodne organizacije, razen poslovnih subjektov, ki delujejo v državi.

Na Sliki 1 so prikazani podatki o izdatkih za raziskovalno in razvojno dejavnost v EU leta 2009 v deležu BDP, ki zajema tako javna kot zasebna sredstva. Skupni delež BDP namreč sestavljajo vlaganja v RiR po sektorjih izvedbe – poslovnem, vladnem, visokošolskem in nepridobitnem. Finska je z deležem 3,96 % BDP za raziskave in razvoj prehitela Švedsko, ki je bila vedno na samem vrhu držav EU po svojih vlaganjih v RiR. Z deleži nad 2 % sledijo

Luksemburg, Malta, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovaška, Slovenija, Španija, Švedska in Velika Britanija.

Danska, Nemčija, Avstrija in Francija. Slovenija se z deležem 1,86 % uvršča malo pod evropsko povprečje, za Belgijo in Veliko Britanijo, in na prvo mesto med novimi članicami EU27. Države, ki ne dosegajo deleža 1 % BPD izdatkov za raziskave in razvoj, so Litva, Poljska, Malta, Bolgarija, Slovaška, Romunija, Ciper, Latvija in Grčija. Zadnji dostopen podatek za Grčijo je za leto 2007 in znaša 0,58 % BDP.

Slika 1: Bruto domači izdatki v EU za raziskave in razvoj v letu 2009

Vir: Eurostat 2011b.

V nadaljevanju so predstavljene osnovne značilnosti sistemov oz. organiziranosti znanstveno-raziskovalnega dela Finske, Švedske, Poljske, Slovaške in Slovenije; povzeti so po informacijskem portalu ERAWATCH.⁶

2.2.1 Finska

Finski sistem organiziranosti znanstveno-raziskovalnega dela sloni na razmeroma centraliziranem modelu načrtovanja in odločanja. Deluje na štirih operativnih ravneh (ERAWATCH 2010a):

- Najvišja raven upravljanja poteka v parlamentu in vladi. Strokovno podpora s področja raziskav, tehnologije in inovacij daje visoko usposobljeno svetovalno telo Raziskovalno-inovacijski svet (angl. Research and Innovation Council), ki je odgovoren za strateški razvoj in usklajevanje politik na področju znanosti in tehnologije.
- Na drugi ravni sta za raziskovalne politike zadolženi ministrstvo za šolstvo in ministrstvo za delo in gospodarstvo, ki v zadnjih letih pomembno sodelujeta na področju znanosti in

⁶ ERAWATCH: leta 2007 vzpostavljeni informacijski portal Evropske komisije, ki zbira in daje informacije o raziskovalnih sistemih in politikah držav članic EU27, držav kandidat, evropskih držav nečlanic EU in najpomembnejših ekonomskih partneric EU; s tem komisija daje podporo za oblikovanje politik na področju raziskovanja in realizacije ERA (ERAWATCH b. l.).

inovacij ter namenita največ sredstev za raziskave iz državnega proračuna. Ministrstvo za šolstvo vsakih pet let pripravi razvojni program za področje šolstva in raziskovanja, namenjen univerzam, ki pa lahko neodvisno izvajajo ustrezne politike.

- Tretjo raven predstavljata Finska akademija in Tekes (angl. The Finnish Funding Agency for Technology and Innovation),⁷ ki razpolagata s 60 % proračunskih virov za financiranje raziskav (brez deleža za univerze). Finska akademija zagotavlja sredstva za temeljne raziskave, medtem ko Tekes namenja sredstva za RiR v podjetjih, hkrati pa je tudi eden večjih financerjev raziskovalnega dela na univerzah. Obe ustanovi usklajujeta financiranje ciljnih raziskav,⁸ ki vključujejo raziskovalne programe in centre odličnosti.
- Četrto raven predstavljajo organizacije, v katerih poteka raziskovalna dejavnost: univerze, javni raziskovalni inštituti, zasebne raziskovalne organizacije in podjetja. Proračunska sredstva za raziskovalno dejavnost prejemajo univerze, katerih ustanoviteljica je država, in različni nacionalni inštituti.

Po podatkih Eurostata (2011b) je bil delež bruto domačih izdatkov za raziskovalno in razvojno dejavnost na Finskem najvišji leta 2009, ko je znašal 3,96 %; od tega je bilo 2,83 % iz poslovnega sektorja, 0,36 % iz vladnega, 0,75 % iz visokošolskega in 0,02 % iz zasebnega neprofitnega sektorja. Deleži celotnih bruto družbenih izdatkov za RiR po posameznih sektorjih so znašali: 24 % za vladni sektor, 68,1 % za poslovni sektor, 0,1 % za visokošolski sektor, 1,1 % za zasebni neprofitni sektor in 6,6 % za sredstva iz tujine.

Finska stalno teži k povečanju konkurenčnosti svojega gospodarstva; to skuša doseči z dolgoročnimi vlaganji v izobraževanje, raziskave in tehnologijo ter v zadnjem času s povečanjem števila inovacij in na znanju temelječih podjetij. Vlada je v svojem programu za obdobje 2008–2010 največjo pozornost namenila ravno raziskovalni politiki in poudarila prenos novih znanj v prakso, da bi lahko čim bolje izkoristila investicije v RiR. Med drugim si je za cilj postavila povečanje deleža BDP za raziskave na 4 %. Razvoj znanstveno-raziskovalnega dela spodbuja z večletnim programom za izobraževanje in raziskovanje, ki ga oblikuje Research and Innovation Council (ERAWATCH 2010a).

Raziskovalno delo poteka v okviru univerz in politehnik, raziskovalnih inštitutov in raziskovalnih centrov v podjetjih. Visokošolski in raziskovalni sistem sloni na t. i. dvotirnem sistemu: na eni strani so univerze, ki opravijo okoli 17 % vseh raziskav RiR in so odgovorne za različne raziskave ter na njih temelječe izobraževalne procese, na drugi strani pa so politehnikе, usmerjene v aplikativne znanosti za trg dela in regionalni razvoj. Raziskovalne

⁷ Imena ustanov, zavodov, organov idr. v obravnavanih evropskih raziskovalnih sistemih so zapisana v angleškem jeziku tako, kot so navedena v uporabljenem gradivu.

⁸ Tudi nekatera ministrstva, npr. ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo, okolje in delo, financirajo tematske raziskave v raziskovalnih programih. Posamezne raziskovalne programe na deficitarnih področjih, ki ne dosegajo konkurenčnosti in ustrezne ekonomske rasti, pa oblikuje tudi Sitra – The Finnish National Fund for Research and Development.

univerze so neodvisne korporacije javnega prava ali ustanove zasebnega prava, medtem ko so politehnike lahko zasebne, delno zasebne ali javne inštitucije. Lokalne skupnosti so pomembne lastnice politehnik. Najpomembnejšo reformo na področju visokega šolstva predstavlja novi zakon o univerzi, ki velja od 1. avgusta 2009 in je univerzam prinesel večjo stopnjo avtonomije, tako da so iz prej javnih ustanov prešle v neodvisne družbe javnega prava ali ustanove zasebnega prava. Tako lahko kar najbolje izkoristijo svoje prihodke iz kapitala in dopolnijo financiranje temeljnih raziskav iz donacij in tržne dejavnosti. Hkrati je država v začetku leta 2010 zmanjšala število univerz z dvajset na šestnajst. Z združitvijo sedmih obstoječih univerz so namreč nastale tri nove. Kljub tej reformi vlada še naprej skrbi za financiranje temeljnih raziskav v okviru univerz. Čeprav je obseg raziskav v zasebnem sektorju velik, so še vedno visokošolske inštitucije oziroma univerze pomembne izvajalke raziskovalne dejavnosti (ERAWATCH 2010a).

Na Finskem je skupaj 20 državnih inštitutov, med katerimi je največji in na svojem področju najuspešnejši tehnični (angl. The Technical Research Centre of Finland – VTT), ki izvaja večji del raziskav na področju tehnologije. Zato tudi ni potreb za ustanovitev takih inštitutov v gospodarstvu. Slednjih je razmeroma malo in so večinoma v sektorju informacijsko-komunikacijskih tehnologij ter celuloze in papirja (ERAWATCH 2010a).

Tudi finski visokošolski in raziskovalni sistem imata rektorsko konferenco UNIFI (angl. Universities Finland), neodvisno organizacijo, ki predstavlja vse univerze članice in jih zastopa v temeljnih zadevah glede visokošolskega izobraževanja in raziskovanja (ERAWATCH 2010a).

2.2.2 Švedska

Švedska je država EU z najvišjim vlaganjem v RiR, čeprav se je leta 2001 (4,13 %) zmanjšalo in v letu 2009 padlo na 3,62 %, kar jo sedaj uvršča za Finsko. Zanimiva je struktura izdatkov BDP za RiR v letu 2009: najvišji je delež vlaganj iz gospodarstva z 2,55 %, na drugem mestu je visoko šolstvo z 0,9 %, šele nato sledita država in zasebni neprofitni sektor z 0,16 % oziroma 0,01 % (Eurostat 2011d).

Za švedski model je značilno, da je večji del javnih, večinoma nepovratnih sredstev za raziskave in razvoj namenjen 16 javnim univerzam in drugim visokim šolam (te za razliko od univerz ne izobražujejo raziskovalcev). Manjši del sredstev za RiR prejema približno 30 manjših javnih, ciljno naravnanih raziskovalnih inštitutov, ki predstavljajo vez med raziskavami in njihovo implementacijo v gospodarstvu, zlasti v malih in srednjih podjetjih. Med izvajalci znanstveno-raziskovalnega dela so tudi številne javne organizacije, ki raziskujejo na nacionalno pomembnih področjih, kot npr. Swedish Defence Research Agency, Swedish Institute for Infectious Disease Control, Swedish Radiation Protection Authority, Swedish Meteorological and Hydrological Institute (ERAWATCH 2010d).

Švedska se je s svojim raziskovalnim sistemom, katerega politiko z visoko avtonomijo oblikujejo in implementirajo ministrstva in vladne agencije, močno zavezala k znanosti in raziskavam. Pri tem so najpomembnejše spodbujevalke raziskav univerze, in to ciljno usmerjenih raziskav, ki izvirajo iz osnovne želje po novih odkritjih in po učinkovitem prenosu tehnologije. Manjšo vlogo pa imajo pri tem spodbujanju majhni in nepovezani raziskovalni inštituti, ki prejemajo tudi znatno manj sredstev za temeljne raziskave kakor raziskovalni inštituti v drugih primerljivih sistemih (ERAWATCH 2010d).

Vlada v svojih štiriletnih raziskovalnih programih določi cilje javnih raziskav in predvidena proračunska sredstva. V zadnjem objavljenem programu, leta 2008, imenovanem *A Boost to Research and Innovation*, je bil temeljni cilj Švedske ostati vodilna raziskovalna država, ki bo pripeljala lastno raziskovanje do najvišje stopnje odličnosti (pri tem so izpostavljena tri strateška področja: medicina, tehnologija in podnebne spremembe). Hkrati je vlada v obdobju 2009–2012 namenila še dodatna proračunska sredstva za raziskave in razvoj, prejele pa so jih večinoma univerze in visokošolske ustanove. Pri pripravi tega vladnega predloga s svojimi raziskovalnimi strategijami sodelujejo raziskovalne agencije, univerze in visoke šole. Poleg štiriletnega programa za raziskave vodi vlada raziskovalno politiko tudi prek proračunskih dokumentov, predpisov in svojih predstavnikov v odborih agencij in inštitucij (ERAWATCH 2010d).

Pomembno vlogo pri oblikovanju raziskovalne politike imata poleg vlade še (ERAWATCH 2010d):

- *VINNOVA* (angl. Swedish Governmental Agency for Innovation Systems), vladna agencija za inovativne sisteme, katere cilj je spodbujanje rasti in blaginje po vsej državi, s poudarkom na inovacijah, povezanih z raziskavami in razvojem;
- *Swedish Research Council*, ki ga je ustanovilo ministrstvo za šolstvo in znanost, je strateški svetovalni organ vlade pri vprašanjih, povezanih s politiko raziskovanja. Deluje na področju oblikovanja strategij, analiz in komuniciranja v znanosti ter zagotavlja finančna sredstva.

Švedska vlada poskuša s svojo raziskovalno politiko aktivno povezovati javni in zasebni sektor, da izboljša prenos znanja iz akademske v gospodarsko sfero. Med drugimi ukrepi in instrumenti je leta 2005 sprejela t. i. *VINN Excellence Centres programme* s ciljem, da oblikuje 25 centrov odličnosti, financiranih za obdobje 10 let, ki omogočajo sodelovanje med zasebnim in javnim sektorjem, univerzami, visokimi šolami, raziskovalnimi inštituti in drugimi inštitucijami s področja raziskovanja. Istega leta je oblikovala tudi šestletni program za vzpostavitev ciljno usmerjenih kompetenčnih centrov, da bi tako pospešila sodelovanje med raziskovalnimi inštituti, univerzami, visokimi šolami in gospodarstvom ter ustvarila mednarodno vodilno okolje za raziskave na področjih, pomembnih za nadaljnji razvoj in konkurenčnost države (ERAWATCH 2010d).

2.2.3 Poljska

Poljska namenja več kot dve tretjini javnih sredstev za raziskave in razvoj, kar pa je še vedno pod evropskim povprečjem. V raziskovalni strategiji in državnem reformnem programu za implementacijo Lizbonske strategije želi povečati bruto domače izdatke za raziskave in razvoj na 1,7 % BDP. Ministrstvo za znanost in visoko šolstvo, ki je največji financer in snovalec strategij na področju raziskovanja, določa prednostna raziskovalna področja, ki jih financira na osnovi subvencij, dotacij, šolnin idr. Ministrstvo je odgovorno za evalvacijo predlogov projektov ter njihovo izvajanje v okviru raziskovalnih inštitutov, vendar je pri tem za več kot polovico raziskovalnih inštitutov odgovornost na ministru za gospodarstvo. Osrednje posvetovalno telo ministrstva za znanost in visoko šolstvo na področju znanstvene politike in financiranja raziskovalno-razvojnne dejavnosti je leta 2004 ustanovljeni Znanstveni svet, ki ga sestavljajo priznani strokovnjaki različnih znanstvenih ved in področij. Pri sprejemanju razvojnih politik ima pomembno vlogo tudi parlamentarna komisija za vzgojo, znanost in mladino, zakonske akte za raziskovalno-razvojnne dejavnosti pa potrjuje predsednik države. Z namenom decentralizacije oziroma ločitve oblikovanja politik in njihovega izvajanja je bila leta 2007 ustanovljena nova agencija oziroma državni raziskovalno-razvojni center za vodenje temeljnih strateških raziskovalno-razvojnih projektov NCBiR. Tako je ministrstvu za znanost omogočeno, da se v njem osredinjajo na oblikovanje raziskovalnih politik in na zagotavljanje bolj konkurenčnih virov financiranja raziskav (ERAWATCH 2010b).

Področne raziskovalne inštitute formalno zastopa *The Higher Council of Branch Research Institutes*, medtem ko je *The Higher Education Council* formalno telo visokošolskih zavodov. Obe telesi sodelujeta pri pripravi razvojnih politik ter pri oblikovanju mnenj in predlogov na svojih področjih dela (ERAWATCH 2010b).

Poljska akademija znanosti Polska Akademia Nauka – PAN, ustanovljena leta 1952, je državna znanstvena inštitucija in večinoma financirana iz državnega proračuna. Konec leta 2007 je štela 75 znanstvenih inštitutov. Na področju znanosti sta aktivni še neodvisna in neprofitna poljska znanstvena fundacija, ki zagotavlja podporo znanstveni skupnosti, ter rektorska konferenca visokošolskih inštitucij, ki lahko promovirajo doktorje znanosti (ERAWATCH 2010b).

V javnem sektorju so na področju raziskav in razvoja na prvem mestu univerze z več kot 75 odstotki zaposlenega kadra v raziskavah, sledijo raziskovalno-razvojnne enote Poljske akademije znanosti in druge področne enote za raziskave in razvoj. Raziskovalna dejavnost v gospodarstvu poteka pretežno v večjih podjetjih z več kot 499 zaposlenimi. Poljska trenutno izvaja reforme visokošolskega (dokumenta Reform package of Polish university education in Long term strategies for Polish Higher Education System) in raziskovalnega sistema (dokumenta Building upon knowledge in Science reform for Poland's development); zato stoji pred velikimi izzivi, ki si jih je zastavila za povečanje konkurenčnosti v povezavi z evropskimi in mednarodnimi standardi (ERAWATCH 2010b).

Financiranje raziskovalno-razvojne dejavnosti poteka v obliki neposrednega institucionalnega financiranja univerz oziroma javnih raziskovalnih inštitutov za izvajanje RiR (56 % sredstev za znanost v letu 2008), financiranja temeljnih raziskav (strateški raziskovalni programi in raziskovalni, razvojni ter aplikativni projekti), financiranja posameznih raziskovalcev ali raziskovalnih skupin (v letu 2008 28 % sredstev za znanost) in v drugih oblikah sofinanciranja, kot npr. pri sodelovanju v mednarodnih projektih v okviru programov EU, pri mednarodnih projektih v okviru bilateralnih ali multilateralnih sporazumov, pri članarinah v mednarodnih združenjih idr. (v letu 2008 4 % sredstev za znanost) (ERAWATCH 2010b).

2.2.4 Slovaška

V obdobju tranzicije v 90. letih prejšnjega stoletja je na Slovaškem prišlo do razpada dobro razvitega in močnega raziskovalnega sistema z več kot 35.000 raziskovalci in bruto izdatki za raziskave in razvoj v višini 3,88 % BDP. Vnos tuje tehnologije je zmanjšal zanimanje za domače znanje, posledično so raziskovalni inštituti zamirali, raziskovalci pa so se umikali iz javnega sektorja. Do leta 2007 je delež za raziskave in razvoj padel na vsega 0,49 % BDP, kar je postavilo Slovaško na dno lestvice EU27. Raziskovalna dejavnost ni bila prioriteta slovaške vlade vse do leta 2005, ko je bila sprejeta strategija za izboljšanje konkurenčnosti, državni program 2007–2013 pa je izpostavil še inovacije, raziskovanje in izobraževanje. Slovaška se danes spopada s slabo raziskovalno infrastrukturo, ima omejeno število raziskovalcev in skromne raziskovalne rezultate, saj med članicami EU27 premore najmanj znanstvenih publikacij, patentov in licenc. Vlada je spoznala pomen znanosti in tehnologije za povečanje državne gospodarske učinkovitosti in življenjskega standarda, zato si je za cilj postavila dvig deleža BDP za raziskave in razvoj na 0,8 % do leta 2010 (ERAWATCH 2010c).

Ministrstvo za šolstvo je osrednji vladni organ za oblikovanje, izvajanje in evalvacijo državnih znanstvenih in tehnoloških politik, vladni odbor za znanost in tehnologijo pa je vladno posvetovalno telo za področje znanosti in tehnologije. Financiranje raziskovalne dejavnosti poteka preko agencij pod okriljem ministrstva za šolstvo (VEGA, raziskovalna in razvojna agencija) in ministrstva za gospodarstvo (SIEA, NADSME). Temeljne raziskovalne inštitucije so: Slovaška akademija znanosti SAS, ki jo sestavlja 74 organizacijskih enot; 23 javnih in 10 nedržavnih univerz oziroma drugih visokošolskih organizacij; okoli 40 raziskovalnih inštitutov v gospodarstvu; in raziskovalno-razvojni oddelki večjih podjetij. Središče raziskav in razvoja je Bratislava, ki ima približno polovico raziskovalno-razvojnega kadra, največjo porabo za RiR ter osrednjo podporo vlade in gospodarstva na področju raziskav in razvoja. Bratislava ima celo svoj lastni operativni program raziskav za obdobje 2007–2013. Raziskovalna in razvojna dejavnost poteka tudi v podjetjih, in to predvsem za njihov lastni razvoj, večina raziskovalnih inštitutov v industriji pa se združuje v obliki grozdov v šest centrov za posamezne gospodarske sektorje (ERAWATCH 2010c).

2.3 Struktura raziskovalnega sistema v Republiki Sloveniji

Najvišji predstavniški in zakonodajni organ v Republiki Sloveniji je *Državni zbor*, katerega delovno in posvetovalno telo za področje znanosti in visokega šolstva je Odbor za visoko šolstvo, znanost in tehnološki razvoj. Ta obravnava predloge zakonov, druge akte in problematiko s področij visokega šolstva, znanosti, raziskovanja, tehnologije, meroslovja, elektronskih komunikacij, pošte, informacijske družbe in zadev Evropske unije s svojega področja (Državni zbor RS b. l.).

Strokovno posvetovalno telo vlade na področju znanosti in tehnologije je *Svet za znanost in tehnologijo* pod okriljem Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. Svet šteje štirinajst imenovanih članov z univerz, inštitutov in iz gospodarstva ter osem članov po položaju; ti so univerzitetni rektorji, predsednik SAZU, minister za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, minister za finance in predsednik GZS (MVZT 2011č).

Služba Vlade RS za razvoj in evropske zadeve je zadolžena za usklajevanje programov za uresničevanje ciljev Lizbonske strategije, za usklajevanje in spremljanje izvajanja Strategije razvoja Slovenije 2006–2013 in za izvajanje Resolucije o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007–2023 (Služba Vlade RS za razvoj in evropske zadeve 2011).

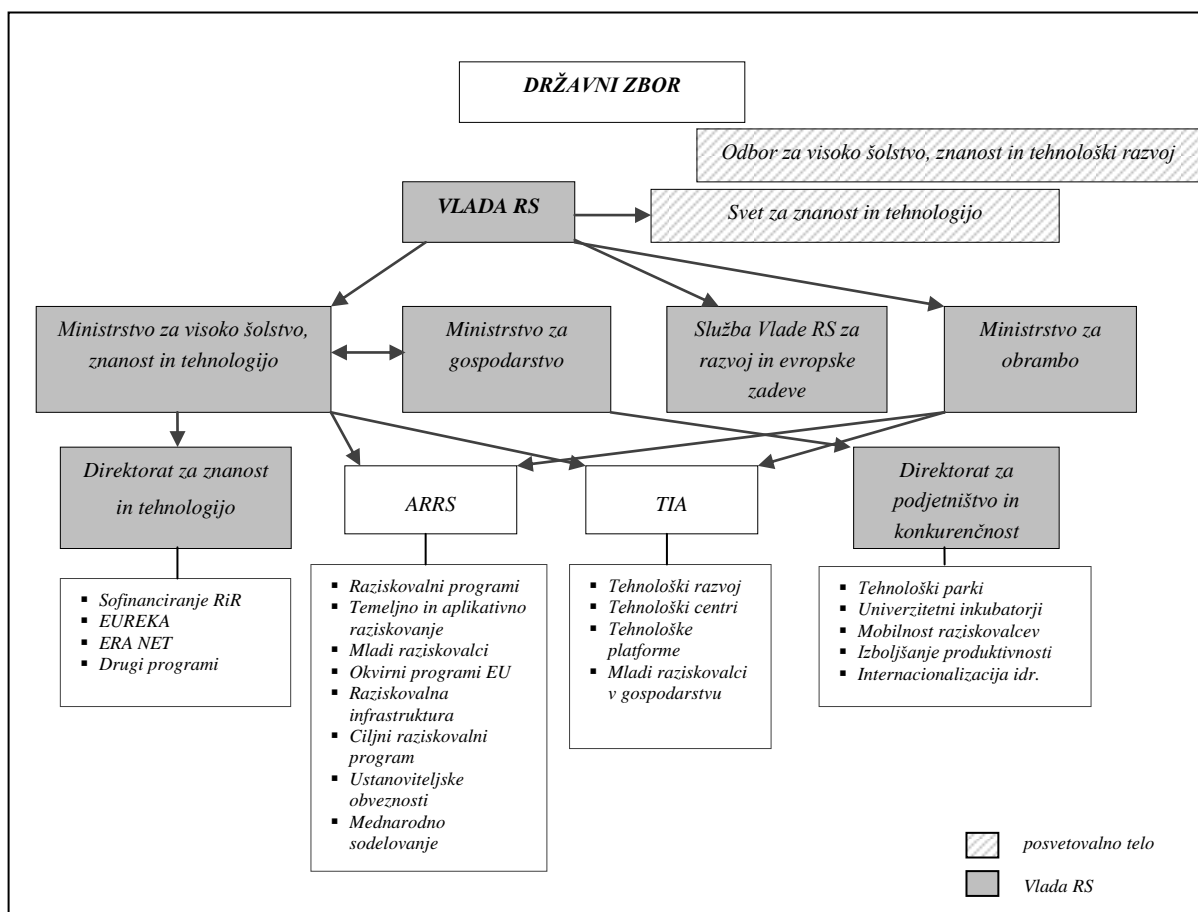
Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo (MVZT) je s svojim *Direktoratom za znanost in tehnologijo* pristojno za oblikovanje strokovnih podlag: za sprejemanje strateških dokumentov na področju raziskovanja, tehnološkega razvoja ter inovativnosti, za pripravo zakonskih in podzakonskih predpisov na svojem področju, za implementacijo strateških ciljev na področju raziskovanja in inovacij, za načrtovanje sredstev državnega proračuna za financiranje raziskovalne in razvojne dejavnosti, za vključevanje gospodarstva v raziskovalno-razvojni prostor, za razvoj raziskovalne infrastrukture in za mednarodno sodelovanje na področju raziskav in razvoja (MVZT 2011a).

Ministrstvo za gospodarstvo v okviru svojega *Direktorata za podjetništvo in konkurenčnost* izvaja naloge na področju tehnološkega razvoja, podjetništva, konkurenčnosti in inovacij. Svoje programe in ukrepe usmerja v spodbujanje raziskav in razvoja ter vključevanje visokokvalificiranih kadrov v podjetja (Ministrstvo za gospodarstvo 2011).

Znanost in tehnološki razvoj za zagotavljanje državne varnosti na področju obrambe, varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter kriznega upravljanja in načrtovanja sta v pristojnosti *Ministrstva za obrambo*, ki namenja sredstva za raziskave na podlagi razpisov za projekte v okviru dveh večletnih nacionalnih programov; to sta ciljni raziskovalni program »Znanje za varnost in mir« (CRP Mir) in tehnološki program »Tehnologija za varnost in mir« (TP Mir). Razpisi za CRP Mir potekajo v sodelovanju z ARRS, za TP Mir pa v sodelovanju z Javno agencijo za tehnološki razvoj (TIA). Ministrstvo v zadnjih letih ne namenja sredstev za nove projekte, saj se je program CRP Mir 2004–2010 zaključil v letu 2010 z zadnjim razpisom v

letu 2007, zadnji razpis za program TP Mir 2006–2012 pa se je končal konec leta 2008 (Ministrstvo za obrambo 2011).

Za opravljanje strokovnih, razvojnih in izvršilnih nalog, potrebnih za izvajanje sprejetih strateških političnih dokumentov na področju znanosti in tehnološkega razvoja (skladno z Nacionalnim raziskovalnim in razvojnim programom 2006–2010 in z Raziskovalno in inovacijsko strategijo Slovenije 2011–2020), ter drugih nalog za pospeševanje raziskovalne in razvojne dejavnosti ter tehnološkega razvoja je vlada 4. decembra 2003 sprejela sklep o ustanovitvi ARRS in 29. januarja 2004 še sklep o ustanovitvi TIA. Delovna področja obeh agencij sodijo pod ministrstvo za znanost. TIA je pristojna za izvajanje nalog pri pospeševanju tehnološkega razvoja in inovativnosti, od leta 2007 pa skrbi tudi za program Mladi raziskovalci iz gospodarstva. Ta je bil oblikovan leta 2001 s ciljem, da se poveča število doktorjev znanosti v gospodarstvu, ki bodo prispevali k razvoju visokotehnoloških in inovativnih izdelkov, tehnologij ali storitev; tako bodo prispevali k povečanju konkurenčnosti slovenskega gospodarstva. Program je delno financiran iz Evropskega socialnega sklada (ARRS 2004a; TIA 2007–2010a).

Slika 2: Struktura raziskovalnega sistema v Sloveniji

Vir: ERAWATCH 2010č.

2.3.1 *Strateški dokumenti*

Osrednji cilji strateških nacionalnih programov, ki jih je Slovenija sprejela v letih 2005 in 2006, so pospešene raziskave in razvoj, prenos znanja, tehnološki napredek, povečanje konkurenčnosti ter družbeni in humani napredek. Strategija razvoja Slovenije postavlja v ospredje štiri temeljne cilje: ekonomsko razvitost, družbeno blaginjo, trajnostni razvoj ter mednarodni ugled in prepoznavnost države (Šušteršič, Rojec in Korenika 2005, 18–20). Strategija razvoja in drugi nacionalni razvojni programi služijo kot podlaga za pripravo Programa reform za izvajanje Lizbonske strategije v Sloveniji (ERAWATCH 2010č).

Zaključil se je Nacionalni raziskovalni in razvojni program za obdobje 2006–2010, nadomestil pa ga je nov, dolgoročnejši strateški dokument Raziskovalna in inovacijska strategija Slovenije 2011–2020 (RISS), ki v skladu z izzivi in spremembami sodobne družbe vključuje tudi področje inovacij. Izhodišča in usmeritve dokumenta je, upoštevajoč sprejete nacionalne strateške dokumente, kot sta Strategija razvoja Slovenije ter dokument Evropa 2020, pripravil Svet Vlade RS za znanost in tehnologijo. Na njihovi podlagi sta MVZT in Ministrstvo za gospodarstvo pripravila besedilo predloga RISS in ga oktobra 2010 dala v javno razpravo. Raziskovalna in inovacijska strategija Slovenije je z Nacionalnim programom visokega šolstva 2011–2020 združena pod naslovom DRZNA Slovenija – DRužba ZNAnja. Oba dokumenta skupaj predstavljata t. i. trikotnik znanja, ki povezuje izobraževanje, znanost in inovacije in naj bi z drugimi ukrepi oblikovala družbo znanja, ki bo kos novim globalnim spremembam ter bo omogočala trajnostni razvoj in visoko kakovost življenja, ki ga je mogoče vzpostaviti s sodobnim raziskovalnim in inovacijskim sistemom (MVZT 2011b).

Temeljni cilji, ki jih opredeljuje RISS (ReRISS11–20 2011), so:

- vzpostavitev učinkovitega enotnega sistema upravljanja raziskovalnega in inovacijskega sistema z vključitvijo vseh deležnikov (sprejem ustreznih pravnih aktov, vzpostavitev sistema za spremljanje učinkov instrumentov RISS ter vrednotenje podpornih in izvajalskih inštitucij),
- povečanje avtonomije in odgovornosti javnih raziskovalnih organizacij,
- mednarodno prepoznavna znanstvena odličnost,
- uvedba stabilnega financiranja javnih raziskovalnih organizacij (JRO), temelječega na evalvaciji njihovega dela,
- oblikovanje možnosti za izstop raziskovalcev iz plačnega sistema javnih uslužbencev,
- prehod od vrednotenja raziskovalnega dela v raziskovalnih urah na (so)financiranje dejanskih stroškov projektov,
- uspešen in učinkovit prenos znanja iz JRO v gospodarstvo in v družbeno okolje,
- uspešno in kakovostno mednarodno sodelovanje,
- večanje javnih sredstev za razvojno-raziskovalno dejavnost: delež javnih vlaganj v RiR naj bi do leta 2012 dosegel 1 % BDP, skupna vlaganja javnega in zasebnega sektorja pa naj bi do leta 2020 narasla na 3 % BDP,

- večanje sredstev za temeljne raziskave in spodbujanje raziskovalnih projektov JRO v sodelovanju z gospodarstvom, ki jim bo namenjenih 60 % javnih sredstev, ter višanje vlaganj zasebnega sektorja v raziskave in razvoj,
- povečanje vlaganj v raziskovalno-razvojno dejavnost tudi s sredstvi strukturnih skladov EU,
- vzpostavitev visokih etičnih standardov v raziskovalno-razvojni dejavnosti,
- krepitev človeških virov na področju znanosti in njihovo vključevanje v poslovni sektor,
- povečanje števila diplomantov naravoslovnih in tehniških ved,
- povečanje rasti in dinamike razvoja inovativnih malih in srednje velikih podjetij,
- dvig inovacijske sposobnosti podjetij za večjo mednarodno konkurenčnost gospodarstva,
- povečanje števila visokotehnoloških mikro in malih podjetij,
- vzpostavitev sodobne informacijsko-komunikacijske tehnološke infrastrukture za podporo znanosti in močne ter mednarodno vpete raziskovalne infrastrukture,
- izboljšanje in krepitev mreže podpornih inštitucij za inovacijska podjetja,
- dvig ugleda znanosti in inovacijske kulture v družbi.

2.3.2 *Financiranje raziskovalno-razvojne dejavnosti*

Največ javnih sredstev za raziskave prejemajo vse štiri univerze in javni raziskovalni zavodi, v katerih so zbrane temeljne javne raziskovalne zmogljivosti in so večinoma financirani iz državnega proračuna preko ARRS. Pomemben izvajalec ter financer raziskav in razvoja je tudi poslovni sektor, kjer izstopajo področja farmacije ter komunikacijske in strojne opreme (ERAWATCH 2010č). V skladu z zakonom o raziskovalni in razvojni dejavnosti ter v skladu s pravilniki ARRS se raziskovalne organizacije in zasebni raziskovalci ob izpolnjevanju pogojev, določenih v *Pravilniku o vsebini in načinu vodenja evidence o izvajalcih raziskovalne in razvojne dejavnosti*, lahko vpišejo v evidence izvajalcev raziskovalne in razvojne dejavnosti. ARRS v svojih evidencah, dostopnih v bazi SICRIS, ki jo upravlja skupaj z Institutom informacijskih znanosti v Mariboru (IZUM), vodi preglednico raziskovalnih organizacij in zasebnih raziskovalcev ter preglednico raziskovalnih skupin in raziskovalcev v okviru posameznih raziskovalnih organizacij. Z vpisom v evidence ARRS oziroma s t. i. registracijo vsi izvajalci raziskovalne in razvojne dejavnosti pridobijo svojo raziskovalno šifro, ki je njihova identifikacija pri raziskovalnem delu (prijave na javne razpise in pozive, poročanje, komunikacija z ARRS idr.).

V času tranzicije v zgodnjih 90. letih je vladam uspelo vzdrževati javni raziskovalni in razvojni sektor, tako da so večji raziskovalni inštituti preživeli, s težavami pa so se raziskovalci spopadali v podjetjih, saj so nekatera morala ukiniti svoje raziskovalno-razvojne oddelke. Veljavna merila za izbor in evalvacijo projektov (poudarek je bil zlasti na znanstvenih objavah) ter večja javna finančna sredstva so v nadaljnjih letih prispevala h krepitvi temeljnih raziskav v okviru javnih raziskovalnih zavodov. Kljub temu pa ni bila

odpravljena velika pomanjkljivost raziskovalnega in inovacijskega sistema, to je slabo povezovanje univerz in raziskovalnih inštitutov z gospodarstvom (ERAWATCH 2010č). Zato so bili v več strateških dokumentih, med drugim tudi v že zaključenem NRRP in v RISS, sprejeti ukrepi za izboljšanje sodelovanja med omenjenimi akterji znanstveno-raziskovalne in inovacijske dejavnosti. Povezovanju v trikotnik znanja so namenjeni tudi razpisi za centre odličnosti in kompetenčne centre.

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je Slovenija v letu 2009 namenila 1,86 % BDP oziroma 656,9 mio. EUR za raziskave in razvoj, kar je najvišji delež v zadnjem desetletnem obdobju in za 40 mio. EUR več kot v letu 2008. Največ sredstev za raziskave in razvoj so prispevale gospodarske družbe, in sicer v višini 58 % celotnih sredstev, medtem ko je 36 % sredstev iz državnih virov, 6 % pa znaša naraščajoči delež iz tujine (Statistični urad RS 2010). Slovenija pa s tem še vedno ne dosega barcelonskega cilja v višini 3 % BDP do leta 2010, od tega 2 % vlaganj iz gospodarstva in 1 % iz javnih sredstev (ReNRRP 2006). Ta cilj je sedaj prenesen na leto 2012. Kot je razvidno iz Preglednice 1, največ sredstev za raziskave in razvoj namenja gospodarstvo, medtem ko država svojega deleža ni dosti povečala.

Preglednica 1: Bruto domači izdatki za RiR po virih financiranja (v odstotkih)

Sektor / leto	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Poslovni sektor	58,5	54,8	59,3	58,3	62,8	58,0
Vladni sektor	30,0	37,2	34,4	35,6	31,3	35,7
Visokošolski sektor	0,3	0,7	0,3	0,4	0,3	0,3
Zasebni neprofitni sektor	0,1	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0
Tujina	11,1	7,3	5,8	5,8	5,6	6,0

Vir: Eurostat 2011a.

Drugi viri financiranja

Raziskovalna in razvojna dejavnost se financirata tudi iz evropskih sredstev in drugih virov iz tujine. Največji delež evropskih sredstev prejmeta vladni in visokošolski sektor, medtem ko gospodarstvu pripada večji delež sredstev iz drugih tujih virov (ERAWATCH 2010č). Operativni programi za obdobje 2007–2013 za krepitev regionalnih razvojnih potencialov, razvoja človeških virov, okoljske in prometne infrastrukture ter čezmejnega, medregionalnega in transnacionalnega sodelovanja omogočajo povečanje črpanja evropskih sredstev za raziskave in razvoj (Strukturni skladi EU v Sloveniji b. l.). Tako so v okviru strukturnih in kohezijskega sklada EU sofinancirani različni razpisi, npr. za mlade raziskovalce v

gospodarstvu, centre odličnosti, raziskovalno-investicijske projekte, strateške raziskovalno-razvojne projekte v podjetjih, kompetenčne centre in druge projekte v okviru posameznih operativnih programov.

Med pomembnimi programi EU, ki prispevajo h krepitvi evropskega sodelovanja, so projekti čezmejnega, transnacionalnega in medregionalnega sodelovanja (operativni programi za obdobje 2007–2013 Slovenija – Avstrija, Slovenija – Madžarska in Slovenija – Italija, IPA Slovenija – Hrvaška, Jadranski čezmejni program IPA, INTERACT II, INTERREG IVC, transnacionalni programi za območje Alp, Mediterana in Vzhodne Evrope) (Strukturni skladi EU v Sloveniji b. l.). Kot vir evropskih sredstev so pomembni večletni Okvirni raziskovalni programi, s katerimi EU spodbuja raziskave in tehnološki razvoj. V obdobju 2007–2013 poteka 7. Okvirni program (7. OP), ki je usmerjen v zaposlitvene potrebe in konkurenčnost Evrope, sestavljajo pa ga štiri tematska področja oziroma programi: sodelovanje, zamisli, ljudje in zmogljivosti ter peti, posebni program na področju jedrske energije, imenovan EURATOM (Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski uniji b. l. b). Na ravni EU pa poteka še veliko programov (npr. ERA NET, EUREKA idr.), iz katerih Slovenija lahko črpa sredstva za raziskave in razvoj.

2.3.3 Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

Javna agencija za raziskovalno dejavnost je bila ustanovljena s sklepom vlade decembra 2003 kot pravna oseba javnega prava in posredni proračunski porabnik. Zakon o raziskovalni in razvojni dejavnosti, ki je temeljni pravni akt na področju raziskovalne dejavnosti, v svojem 15. členu določa:

Vloga agencije je opravljanje strokovnih, razvojnih in izvršilnih nalog v zvezi z izvajanjem sprejetega Nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa oziroma njegovih posameznih delov, kakor tudi izvajanje drugih nalog pospeševanja raziskovalne in razvojne dejavnosti ter tehnološkega razvoja, skladno z namenom, določenim v aktu o ustanovitvi.

Agencija opravlja s tem zakonom določene naloge v javnem interesu z namenom, da zagotovi trajno, strokovno in neodvisno odločanje o izbiri programov in projektov, ki se financirajo iz državnega proračuna.

Agencija z uresničevanjem svojega poslanstva prispeva k doseganju temeljnih strateških ciljev, to je k povečanju družbene blaginje na podlagi ustvarjanja novih znanj in spoznanj ter njihovega prenosa v družbo, in h krepitvi sposobnosti za obvladovanje družbenega in tehnološkega napredka, ki sta temeljna vira za povečanje produktivnosti dela in nacionalne konkurenčnosti v globalnem prostoru (ARRS 2006, 8).

Organi agencije, ki so prikazani v Preglednici 2, so upravni odbor, direktor in znanstveni svet. Pristojnosti njenih organov so določene v Sklepu o ustanovitvi Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, delovanje njenih stalnih in občasnih strokovnih teles pa je

opredeljeno s posebnim pravilnikom. Njeni organi so imenovani za mandatno dobo petih let, direktor in člani upravnega odbora pa so lahko ponovno imenovani (Sklep o ustanovitvi Javne agencije za raziskovalno dejavnost RS).

Preglednica 2: Organiziranost ARRS

Upravni odbor			
Znanstveni svet	Direktor		
<i>Stalna strokovna telesa</i>	<i>Raziskovalni projekti</i>	<i>Finance in računovodstvo</i>	<i>Komisije</i>
<i>Občasna strokovna telesa</i>	<i>Raziskovalna infrastruktura</i>	<i>Splošne zadeve</i>	
<i>Recenzenti</i>	<i>Raziskovalni programi in mladi raziskovalci</i>	<i>Informatika</i>	
	<i>Analize</i>		
	<i>Mednarodno sodelovanje</i>		

Vir: ARRS 2009a.

ARRS dela na podlagi letnega delovnega programa in finančnega načrta, h katerima da soglasje vlada, in je dolžna najmanj enkrat letno poročati ministru za znanost in vladi o svojem delu. Njena poročila so javna in objavljena v tiskani obliki ter na spletni strani. Nadzor nad delovanjem agencije izvajajo Računsko sodišče Republike Slovenije (za zakonitost, namembno, učinkovito in uspešno porabo sredstev), ministrstvo za znanost (za zakonitost, učinkovitost in uspešnost dela), ministrstvo za finance (za finančno poslovanje) in ministrstvo za upravo (za upravno poslovanje) (Sklep o ustanovitvi Javne agencije za raziskovalno dejavnost RS).

Upravni odbor je najvišji organ agencije in spremlja ustreznost njenega delovanja v javnem interesu, sprejema njene temeljne pravne akte, v soglasju z vlado sprejema njen letni program dela, finančni načrt in letno poročilo, odloča o razporeditvi presežka in pokritju primanjkljaja sredstev, imenuje direktorja in ga predlaga v potrditev vladi, daje usmeritve ter navodila za delo direktorju ter imenuje svoje strokovne komisije in delovna telesa. Na področju raziskovalne politike obravnava predloge in usmeritve Sveta za znanost in tehnologijo. Člani upravnega odbora, ki jih imenuje vlada, so štirje predstavniki vlade na predlog ministra za znanost, dva predstavnika raziskovalnih organizacij, univerz in SAZU ter predstavnik GZS in drugih uporabnikov raziskovalnih storitev (Sklep o ustanovitvi Javne agencije za raziskovalno dejavnost RS).

Agencijo zastopa in predstavlja *direktor* ter je odgovoren za njeno zakonito delovanje. Pristojen je za sprejemanje njenih splošnih pravnih aktov in pripravo pravnih aktov, ki jih sprejema upravni odbor, na predlog znanstvenega sveta agencije odloča o izboru predlogov na javnih razpisih in pozivih, pripravi predloge letnih programov dela, finančnih načrtov in letnih poročil ter imenuje komisije in delovna telesa. Za svoje delo je odgovoren upravnemu odboru agencije, ministru za znanost in vladi (Sklep o ustanovitvi Javne agencije za raziskovalno dejavnost RS).

Znanstveni svet agencije (ZSA) je njen najvišji strokovni in posvetovalni organ. Sestavlja ga šest uglednih in uveljavljenih raziskovalcev, ki jih na predlog Sveta za znanost in tehnologijo imenuje minister za znanost. Vsako raziskovalno vedo zastopa po en član. ZSA je zadolžen za sprejem metodologije ocenjevanja pri evalvacijskih postopkih in za njihovo koordinacijo in organizacijo ter za oblikovanje ocen o raziskovalni in razvojni aktivnosti. Nadalje spremlja in vrednoti razvoj raziskovalno-razvojne dejavnosti, sprejema izhodišča za pripravo splošnih aktov agencije, programov razvoja raziskovalno-razvojne dejavnosti v posameznih znanstvenih vedah, pripravlja predloge za oblikovanje ciljev in instrumentov raziskovalno-razvojne politike ter poročila o rezultatih raziskovalno-razvojne dejavnosti (Sklep o ustanovitvi Javne agencije za raziskovalno dejavnost RS). Znanstveni svet imenuje *občasna* in *stalna strokovna telesa* agencije.

Kot je določeno v *Pravilniku o delovanju stalnih in občasnih strokovnih teles za področje raziskovalne dejavnosti*, ki ga je Upravni odbor ARRS sprejel aprila 2006, želi agencija vzpostaviti takšen ekspertni sistem, ki bo omogočal strokovno korektno in neodvisno ocenjevanje prijav za financiranje raziskovalne in podporne dejavnosti ter za ocenjevanje poročil.

Stalna strokovna telesa so znanstveno-raziskovalni sveti za posamezne vede (naravoslovno-matematične, tehnične, medicinske, biotehnične, družboslovne in humanistične ter interdisciplinarne raziskave). ZSA jih imenuje za dobo petih let. Člane na povabilo ARRS predlagajo raziskovalci po posameznih vedah, izkazovati pa morajo raziskovalno oziroma strokovno odličnost. Med naloge znanstveno-raziskovalnih svetov spadajo: določanje in dopolnjevanje seznamov bibliografskih baz podatkov, znanstvenih revij, mednarodnih založb, znanstvenih zbirk, korpusov in znanstvenih arhivov, spremljanje izvajanja in financiranja raziskovalnih programov in projektov, priprava različnih raziskovalnih poročil ter oblikovanje predlogov za izboljšave postopkov, pravilnikov in metodologij (Pravilnik o delovanju stalnih in občasnih strokovnih teles za področje raziskovalne dejavnosti).

Občasna strokovna telesa ZSA imenuje za ocenjevanje prijav na javne razpise ARRS za (so)financiranje raziskovalnih programov in projektov, mentorjev mladih raziskovalcev, raziskovalne opreme, sodelovanja uveljavljenih raziskovalcev iz tujine, znanstvenih sestankov, tuje znanstvene literature in baz podatkov, osrednjih specializiranih informacijskih centrov ter pozitivno ocenjenih mednarodnih projektov, ki niso bili uvrščeni med financirane. Imenovana so za obdobje štirih let, razen strokovnih teles za posamezne razpise mentorjev mladih raziskovalcev, raziskovalnih programov in projektov. Občasna strokovna telesa po evalvacijskem postopku oblikujejo prednostno listo in predlagajo višino finančnih sredstev za prijave na razpisih ARRS ter jih posredujejo v obravnavo in potrditev ZSA. Končno listo potrди direktor agencije in sprejme sklep o izboru prijav za financiranje (Pravilnik o delovanju stalnih in občasnih strokovnih teles za področje raziskovalne dejavnosti).

Za ocenjevanje predlogov, prispelih na razpise, so imenovani domači ali tuji recenzenti, ki imajo status odličnega raziskovalca. Njihov seznam pripravi ARRS iz mednarodnih evidenc, sprejme pa ga ZSA. Recenzenti, ki jih za posamezne razpise imenuje občasno strokovno telo, v postopkih evalvacije izdelajo oceno predlogov v skladu z veljavno metodologijo. Pri ocenjevanju prijav projektov sodeluje tudi panel, ki ga sestavljajo člani občasnega strokovnega telesa in recenzenti. Panel obravnava ocene prijavljenih projektov in oblikuje sklep o njihovi uvrstitvi v financiranje (Pravilnik o delovanju stalnih in občasnih strokovnih teles za področje raziskovalne dejavnosti).

Financiranje raziskovalno-razvojne dejavnosti iz proračunskih virov, ki sodi v delovno področje ARRS, poteka v obliki programskega in projektnega financiranja ter financiranja mladih raziskovalcev, raziskovalne infrastrukture in mednarodnega sodelovanja. V *Uredbi o normativih in standardih za določanje sredstev za izvajanje nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa*, ki jo je sprejela vlada, so določeni normativi in standardi kot podlaga za določanje obsega sredstev za izvajanje raziskovalne dejavnosti (to je za raziskovalne programe in projekte, infrastrukturne programe, mlade raziskovalce, ustanoviteljske obveznosti, za financiranje izplačil v zvezi z delom in drugih osebnih prejemkov raziskovalcev), za določanje cene ekvivalenta polne zaposlitve in za spremljanje namenske porabe sredstev. Uredba razvršča raziskovalne programe in projekte glede na vrsto raziskav v posamezne cenovne kategorije (A, B, C ali D).

Ob izvedbi posameznih javnih razpisov mora ARRS upoštevati usmeritve MVZT, ki izhajajo iz nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa, iz sprejetega proračuna RS in, pri projektih CRP Konkurenčnost, iz Strategije razvoja Slovenije. Usmeritve MVZT določajo prednostne raziskovalne vede oziroma raziskovalna področja razpisa, višino sredstev, namenjenih posameznim vedam, vsebinske in tematske prioritete, začetek financiranja idr. (ARRS b. l. a).

Raziskovalni programi

Tako imenovano programsko financiranje je bilo uvedeno leta 1999, prvi raziskovalni programi pa so se začeli izvajati v letu 2000. Raziskovalni programi predstavljajo t. i. javno službo na področju raziskovanja, izvajajo pa jih programske skupine v javnih raziskovalnih zavodih, na univerzah in samostojnih visokošolskih zavodih ter raziskovalne organizacije, ki v skladu s pravilniki in pozivom ARRS pridobijo izvajalno koncesijo. Namen programskega financiranja je zagotoviti stabilnejše financiranje temeljnih raziskav, ki vsebinsko ustrezajo ciljem nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa (ARRS 2004b). Posamezni programi se financirajo za obdobje od treh do šestih let na podlagi prijave na javni razpis ARRS. Zadnji razpis za potekajoče programe je bil objavljen v letu 2008, v letu 2011 pa naj bi bil objavljen nov, saj se krajši raziskovalni programi iz leta 2008 že končujejo.

Raziskovalni projekti

Poseben del financiranja raziskovalne dejavnosti je namenjen raziskovalnim projektom – temeljnim, aplikativnim, podoktorskim in ciljnim. Te projekte lahko izvajajo raziskovalne organizacije, ki so vpisane v evidenco ARRS in izpolnjujejo pogoje v skladu z zakonom o raziskovalni in razvojni dejavnosti in drugimi predpisi.

Po 4. členu *Pravilnika o postopkih (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti* so raziskovalni projekti glede na njihovo vsebino razdeljeni v tri skupine:

- temeljni projekti so izvirna eksperimentalna oziroma teoretična dela, s katerimi se pridobivajo predvsem nova spoznanja o osnovah pojavov in zaznavnih dejstev;
- aplikativni projekti so izvirna raziskovanja, ki se izvajajo zato, da bi pridobili novo znanje, usmerjajo pa se predvsem k praktičnim ciljem ali namenom;
- podoktorski projekti so temeljni ali aplikativni projekti, ki jih izvajajo posamezni raziskovalci – podoktorandi, to je raziskovalci, ki jim še ni preteklo več kot 3 leta od pridobitve doktorata.

Posebnost aplikativnih projektov je obvezna vključenost gospodarske družbe ali drugega zainteresiranega uporabnika kot sofinancerja v višini 25 % stroškov, medtem ko ARRS financira 75 % stroškov. Enako velja za podoktorske aplikativne projekte.

Ciljni raziskovalni projekti se izvajajo v okviru Ciljnega raziskovalnega programa (CRP), ki je bil kot nov uveden leta 2001, nastal pa je ob medresorskem povezovanju posameznih ministrstev in drugih zainteresiranih naročnikov projektov (npr. vladnih uradov in služb) za oblikovanje in uresničevanje strateških ciljev razvoja države in s tem povečanje njene konkurenčnosti. Do sedaj so bili izdelani trije programi CRP: »Konkurenčnost Slovenije 2001–2006«, »Znanje za varnost in mir 2004–2010« in »Konkurenčnost Slovenije 2006–2013«. Zadnji javni razpis programa CRP Konkurenčnost je bil objavljen v letu 2010, medtem ko je bil zadnji razpis programa CRP Mir objavljen v letu 2007 (ARRS 2005a; b. 1. a). Čeprav gre za usmerjene projekte, za katere so razpisani točni tematski sklopi in teme s pričakovanimi cilji, lahko pobude za oblikovanje posameznih razpisnih tem v okviru CRP dajo pravne in fizične osebe, tako da oddajo pisni predlog na javni poziv ARRS.

Mednarodno sodelovanje

ARRS sofinancira tudi projekte mednarodnega znanstveno-raziskovalnega sodelovanja na podlagi dvostranskih in večstranskih sporazumov, memorandumov, izjav in drugih dokumentov, sklenjenih z državami EU ali s sosednjimi, razvitimi in regionalno pomembnimi državami. Razpisi za bilateralne projekte so objavljeni hkrati v državah podpisnicah sporazumov in se tudi ustrezno recipročno izvajajo. Taki projekti prispevajo k uspešnemu

mednarodnemu povezovanju slovenskih raziskovalcev, k prenosu rezultatov, povečanju njihove odmevnosti v širšem mednarodnem prostoru ter k vključevanju tujih raziskovalcev v raziskovalno delo v Sloveniji. V okviru mednarodnega sodelovanja so sofinancirani: delovanje slovenskih znanstvenih združenj v svetu, delovanje slovenskih raziskovalcev v mednarodnih znanstvenih združenjih, promocija slovenske znanosti v tujini, udeležba slovenskih znanstvenikov in strokovnjakov na konferencah v tujini kot vabljenih predavateljev in sodelovanje uveljavljenih tujih raziskovalcev s slovenskimi (ARRS 2009b). Posamezne oblike mobilnosti slovenskih in tujih raziskovalcev finančno podpira tudi Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije.

ARRS podpira in spodbuja čim večje vključevanje slovenskih raziskovalcev v evropski raziskovalni prostor, med drugim tako, da slovenskim raziskovalnim organizacijam kot koordinatoricam ali sodelujočim partnericam sofinancira pripravo in prijavo projektov v Okvirnih programih EU. Sofinancirani so predlogi projektov, za katere je Evropska komisija ugotovila, da so pravnoformalno popolni, in jih je poslala v evalvacijo recenzentom. ARRS aktivno sodeluje v meddržavnih telesih pri realizaciji večstranskih projektov oziroma programov, kot sta program znanstvenih in tehnoloških raziskav COST in program ERA-NET; s tem spodbuja slovenske raziskovalne organizacije k sodelovanju v teh programih in jih obvešča o pogojih za vključevanje (ARRS 2009b).

Mladi raziskovalci

Ena izmed posebnosti slovenskega raziskovalnega sistema je financiranje podiplomskega študija in raziskovalnega usposabljanja mladih raziskovalcev v raziskovalnih organizacijah in v gospodarstvu z namenom krepitev človeških virov z visokokvalificiranimi kadri na področju znanosti in izobraževanja. Program usposabljanja mladih raziskovalcev v raziskovalnih organizacijah poteka od leta 1985.

Leta 2005 so v ARRS uvedli nov sistem izbora mladih raziskovalcev, ki poteka preko javnega poziva za predlaganje mentorjev mladim raziskovalcem. Kandidati se tako lahko prijavijo na javne razpise raziskovalnih organizacij za prosta mesta mladih raziskovalcev, ki jih te objavijo v skladu s potrjeno listo mentorjev (ARRS 2006, 21). Program Mladi raziskovalci v gospodarstvu je od leta 2007 v pristojnosti TIA, prej pa je bil pod okriljem MVZT.

Mladi raziskovalci so v raziskovalnih organizacijah (RO) v rednem delovnem razmerju za določen čas in so vključeni v delo v okviru raziskovalnih programov in projektov. Sredstva za plačo, prispevke, materialne in nematerialne stroške za njihovo raziskovalno delo in podiplomsko izobraževanje zagotavlja ARRS (ARRS 2011). Mladi raziskovalci v gospodarstvu so zaposleni v gospodarski družbi, tehnološkem centru ali pri samostojnem podjetniku, v okviru katerih deluje raziskovalna skupina, registrirana v evidencah

raziskovalne in razvojne dejavnosti ARRS, ali pa sodelujejo v kaki raziskovalni skupini zunanjih izvajalcev (npr. RO) (TIA 2007–2010b).

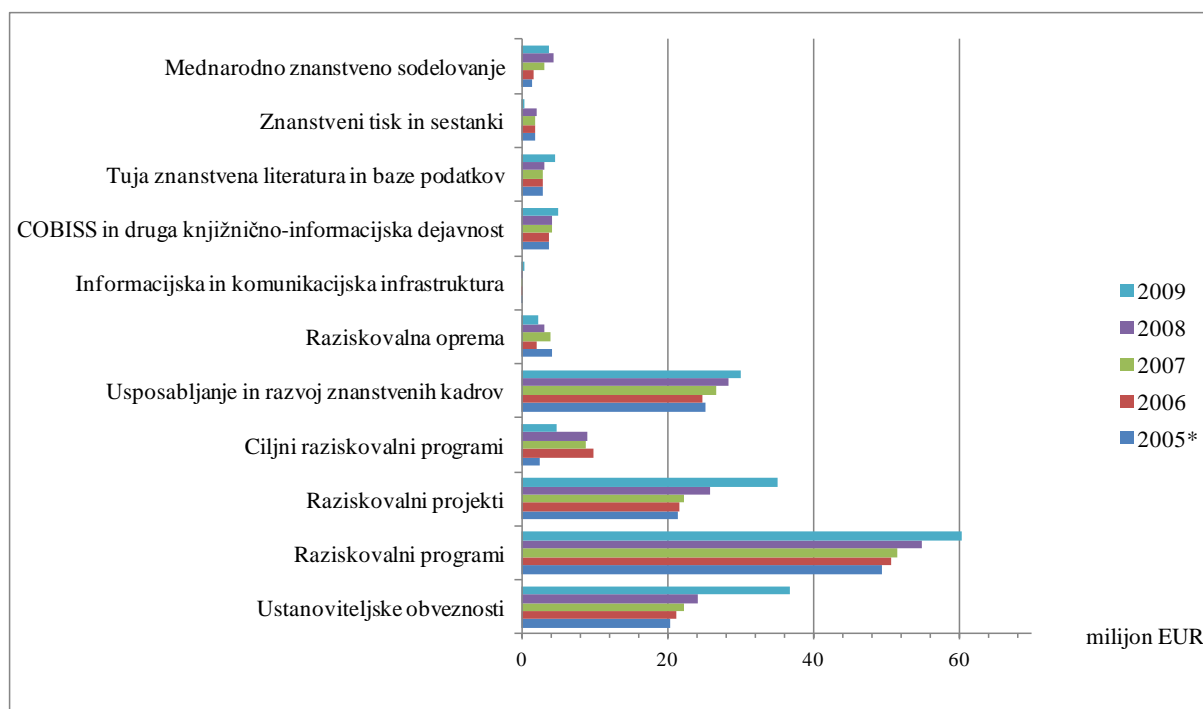
Raziskovalna infrastruktura

Javni raziskovalni zavodi (JRZ) in javni infrastrukturni zavodi, ki jih je ustanovila država, so upravičeni do financiranja *ustanoviteljskih obveznosti*, ki je namenjeno pokrivanju stroškov, kot so vzdrževanje in obnavljanje nepremičnin in opreme, upravljanje in vodenje, fiksni in drugi stroški delovanja (sejmi in promocija, izobraževanje in štipendiranje, pisarniški material in storitve). JRZ, javni infrastrukturni zavodi, univerze in drugi visokošolski zavodi, ki jih je ustanovila država, so upravičeni še do sredstev za financiranje povračil v zvezi z delom in drugih osebnih prejemkov raziskovalcev, če izvajajo javno službo na področju raziskovalne dejavnosti in usposablajo mlade raziskovalce. Do ustanoviteljskih sredstev so upravičene tudi raziskovalne članice univerz, če je v uredbi o financiranju visokošolskih in drugih zavodov določeno, da se jim obseg stroškov upravljanja in vodenja ter fiksnih stroškov odmeri po metodologiji za izračun ustanoviteljskih obveznosti (Pravilnik o infrastrukturnih obveznostih zavodom, ki opravljajo raziskovalno dejavnost). ARRS praviloma konec koledarskega leta objavi javni poziv upravičencem, naj predložijo vloge za pridobitev ustanoviteljskih sredstev.

Poleg omenjenih ustanoviteljskih sredstev, ki pokrivajo osnovne infrastrukturne stroške za delovanje raziskovalnih zavodov in organizacij, spadajo v raziskovalno infrastrukturo, kot podpora raziskovanju, še sredstva za infrastrukturne programe, raziskovalno opremo, znanstvene sestanke, tujo literaturo, baze podatkov in osrednje specializirane informacijske centre (ARRS 2005b):

- Infrastrukturni programi so kot podpora raziskovalni dejavnosti namenjeni vzdrževanju raziskovalne infrastrukture v javnih raziskovalnih organizacijah oziroma v raziskovalnih organizacijah s koncesijo.
- Raziskovalna, informacijska in komunikacijska oprema je potrebna za raziskovalno delo javnih raziskovalnih organizacij in organizacij, ki opravljajo javno službo na področju raziskovalne dejavnosti (izvajalke raziskovalnih in infrastrukturnih programov).
- Znanstveni sestanki so ena izmed oblik izmenjave, preverjanja ter prenosa znanj in raziskovalnih dosežkov v domačem in širšem mednarodnem prostoru.
- Tuja literatura in baze podatkov so nujne za raziskovalno delo, zato je sofinanciran dostop do njih.
- Osrednji specializirani informacijski centri so zadolženi za obdelovanje, vrednotenje, arhiviranje in posredovanje specializiranih informacij in informacijskih virov ter za spremljanje in nadziranje ustreznosti zapisov v bazi COBISS, osrednji bibliografski bazi raziskovalcev v RS.

Do konca leta 2008 je preko ARRS potekalo tudi (so)financiranje znanstvenega tiska – znanstvenih monografij, periodičnih znanstvenih in poljudnoznanstvenih publikacij, ki pa ga je z letom 2009 prevzela Javna agencija za knjigo.

Slika 3: Sredstva ARRS po področjih financiranja 2005–2009

* Agencija je začela poslovati v letu 2004, vendar je morala do konca tega leta vzpostaviti še celoten normativni, organizacijski, strokovni in izvedbeni sistem delovanja za izvajanje nalog s svojega področja. Leto 2005 je prvo leto njenega samostojnega delovanja.

Vir: ARRS 2006, 302; 2007, 318–319; 2008, 166–167; 2009c, 228–229; 2010, 151–152.

Slika 3 prikazuje višino proračunskih sredstev za posamezna področja raziskovalne dejavnosti v obdobju 2005–2009, financirane preko ARRS. Največ sredstev je namenjenih financiranju raziskovalnih programov. V letih 2007–2009 so bile programske skupine še dodatno financirane zaradi vključenosti njihovih članov v Okvirne programe EU in zaradi njihove povečane raziskovalne aktivnosti v Sloveniji in v EU. Gre za povečanje financiranja v obsegu 10 % vrednosti projektov (temeljnih, aplikativnih, podoktorskih, evropskih Okvirnih programov), ki so jih sodelavci programskih skupin v določenem letu zaključili. Sredstva za spodbujanje mednarodnega sodelovanja članov pogramskih skupin v okviru EU so prispevala k povečanju celotnih sredstev za mednarodno sodelovanje. Nihanja pri realizaciji izplačil za projekte CRP so nastala zaradi različnega zaključevanja projektov (ti so eno-, dvo- ali triletni) med razpisi, ki so objavljeni praviloma vsaki dve leti. Izjema je program CRP Mir, v okviru katerega sta bila v programskem obdobju 2006–2013 objavljena le dva javna razpisa, zadnji v letu 2007. Prikazana vsota sredstev za temeljne, aplikativne in podoktorske projekte v letih 2008 in 2009 vključuje tudi sredstva za raziskovalno pedagoško sodelovanje; prejele so jih programske skupine, katerih člani so za pedagoško delo zaposleni na visokošolskih

organizacijah, in visokošolske organizacije, kjer poteka pedagoški proces, v katerega so taki člani vključeni. Z letom 2010 ARRS pedagoškega sodelovanja ne financira več; prav tako zaradi omejenega proračuna taka sredstva v letih 2011 in 2012 niso predvidena za financiranje povečane raziskovalne aktivnosti v RS in EU, na podlagi novega *Pravilnika o postopkih (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti*, ki je stopil v veljavo 21. januarja 2011, pa je možno le dodatno financiranje programskih skupin, vključenih v Okvirne programe EU. Sredstva za usposabljanje in razvoj znanstvenih kadrov obsegajo poleg sredstev za financiranje usposabljanja mladih raziskovalcev še sredstva za program Znanost mladini, namenjen osnovnošolski in srednješolski mladini, ki pa v letu 2009 ni bil financiran.

2.3.4 Druge temeljne organizacije na področju raziskovalnega in razvojnega dela

Javna agencija za knjigo RS (JAK) je z začetkom delovanja v letu 2009 od ARRS prevzela (so)financiranje znanstvenega tiska, to je domačih znanstvenih in poljudnoznanstvenih publikacij ter znanstvenih monografij. To (so)financiranje je zelo pomembno, saj znanstvene objave promovirajo znanost in pripomorejo do prenosa znanstvenih rezultatov, kar omogoča njihovo širšo dostopnost, hkrati pa so objave eden izmed kriterijev vrednotenja znanstvene uspešnosti raziskovalcev.

Institut informacijskih znanosti Maribor je informacijski servis slovenske znanosti, kulture in izobraževanja, ki družbi zagotavlja ustrezno informacijsko in komunikacijsko podporo. Financiran je pretežno iz sredstev ARRS. Ustanovila ga je vlada kot javni zavod, registriran pa je tudi kot raziskovalna organizacija oziroma javni infrastrukturni zavod. Njegova dejavnost je pretežno namenjena delovanju knjižničnega informacijskega sistema COBISS (Kooperativni online bibliografski sistem in servisi), ki je temeljni informacijski knjižnični sistem v Sloveniji in v treh državah bivše Jugoslavije (Bosna in Hercegovina, Makedonija, Srbija in Črna gora), ter delovanju *Informacijskega sistema o raziskovalni dejavnosti v Sloveniji* (SICRIS), vzpostavljenega leta 1999, ki ga IZUM razvija in vzdržuje skupaj z ARRS. Pomembna dejavnost mariborskega inštituta je tudi v zagotavljanju brezplačnega dostopa slovenskim uporabnikom do tujih baz podatkov in servisov (Web of Science, ProQuest, EIFL Direct) na podlagi sklenjenih konzorcijskih pogodb (IZUM 1997–2011).

Akademsko in raziskovalna mreža Slovenije (ARNES) je javni zavod, ki ga je vlada ustanovila leta 2002 z nalogo, da zgradi, vzdržuje in upravlja enotno izobraževalno in raziskovalno telekomunikacijsko omrežje v Sloveniji ter zastopa državo pri zagotavljanju strokovnega in tehničnega povezovanja s sorodnimi omrežji v tujini. Informacijska infrastruktura je namenjena povezovanju organizacij s področja raziskovanja, izobraževanja in kulture. Kot javna služba se ARNES financira iz državnega proračuna na podlagi letnega programa dela (Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Akademsko in raziskovalna mreža Slovenije).

Z aktom o preoblikovanju javne ustanove »Ad futura, znanstveno-izobraževalna fundacija Republike Slovenije« je nastal nov *Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije*, katerega delo se deli na dve področji: razvoj kadrov (dodeljevanje sredstev za vlaganje v človeške vire) in štipendije (izvajanje štipendijske politike). Sklad dodeljuje štipendije in kredite študentom in dijakom za študij doma in v tujini, sofinancira pedagoško in raziskovalno sodelovanje domačih strokovnjakov v tujini in tujih v Sloveniji ter dodeljuje finančne podpore podjetjem za dvig izobrazbe in usposobljenosti zaposlenih. Poleg večanja zaposljivosti in vseživljenjskega izobraževanja je namen sklada tudi v povezovanju znanstveno-raziskovalne in pedagoške dejavnosti z gospodarstvom; tako prispeva k uresničevanju strateških ciljev razvoja Slovenije (Akt o preoblikovanju javne ustanove »Ad futura, znanstveno-izobraževalna fundacija Republike Slovenije, javni sklad« v Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije).

2.4 Primerjava raziskovalnih sistemov Slovenije, Finske, Švedske, Poljske in Slovaške

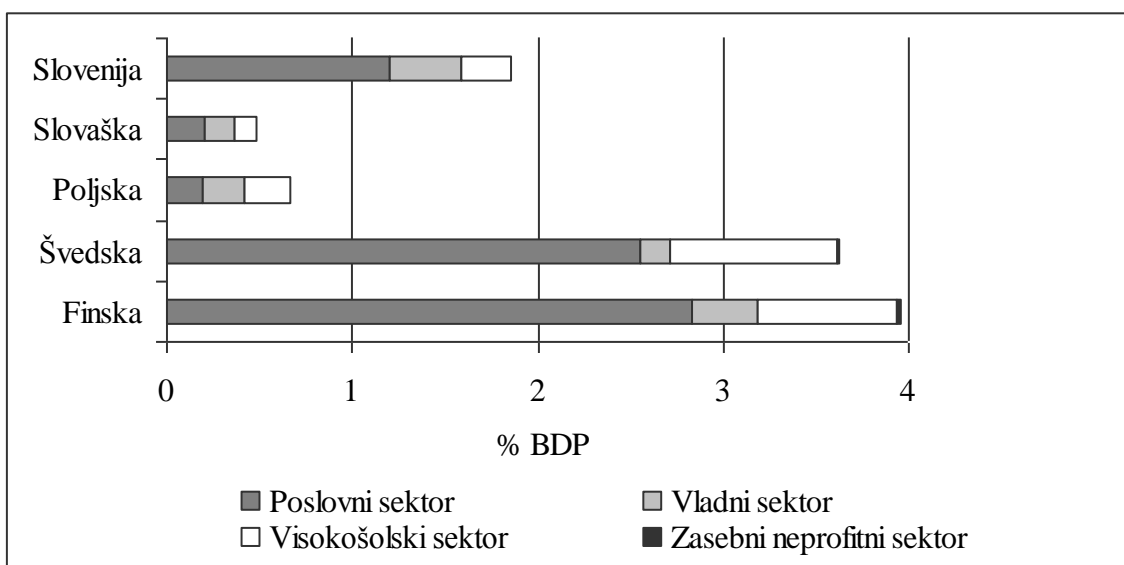
Struktura raziskovalnih sistemov in hierarhija odločanja o raziskovalni politiki sta v vseh petih državah podobni: najvišji oblastni organ (parlament, vlada) ima svoja posvetovalna telesa za področje znanosti, tehnologije in razvoja, pri ministrstvih in med izvajalci raziskovalno-razvojne dejavnosti pa so organizirani agencije in centri oziroma akademije kot posredniki financiranja raziskovalno-razvojne dejavnosti, odgovorni za njeno uspešno potekanje.

Slovenija je leta 2002 sprejela nov zakon o raziskovalni in razvojni dejavnosti, ki je kot novost določil ustanovitev dveh javnih agencij, eno za raziskovalne dejavnosti, drugo za tehnološki razvoj. Na tej podlagi sta bili ustanovljeni agenciji ARRS in TIA, da bi lahko vsaka na svojem področju izpolnjevala in dosegala usmeritvene cilje nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa. Podobno organiziranost imajo na Finskem, kjer znanstvena akademija financira temeljne raziskave, Tekes, agencija za tehnologijo in inovacije, pa večino sredstev namenja raziskavam v poslovnem sektorju. Tako obliko organizacije ima tudi Poljska, ki je ustanovila agencijo oziroma raziskovalno-razvojni center za vodenje strateških temeljnih raziskovalno-razvojnih projektov, tako da se lahko ministrstvo za znanost bolj posveča oblikovanju in izvajanju raziskovalnih politik.

Vse obravnavane države namenjajo veliko pozornost razvoju človeških virov na področju znanosti. Slovenija ima na primer oblikovano shemo financiranja mladih raziskovalcev v raziskovalnih organizacijah in v gospodarstvu, tako da se mladi doktorji znanosti neposredno vključujejo v RO in v gospodarstvo. Drugod ni zaslediti take oblike financiranja raziskovalnega usposabljanja in podiplomskega izobraževanja mladih, poskušajo pa uvesti drugačne spodbude za mlade doktorje znanosti. Po navedbah ERAWATCH (2010d) je Švedska, zavedajoč se pomena pomlajevanja akademskega kadra, v 90. letih prejšnjega

stoletja ustanovila več podiplomskih šol, da bi povečala število podiplomskih študentov, kasneje pa je uvedla še sistem dvo- do triletnega financiranja podiplomskega usposabljanja, da usmerja mlade doktorande v raziskovalno kariero ter jim omogoča bolj stabilna delovna mesta. Sofinanciranje podiplomskega usposabljanja na Švedskem bi lahko primerjali s sofinanciranjem dvoletnih podoktorskih raziskovalnih projektov pri ARRS, katerih nosilci so mladi doktorji znanosti. Veliko pozornost namenja podoktorskemu usposabljanju tudi Finska, ki je s svojim operativnim programom na področju raziskovalnega usposabljanja in razvoja raziskovalne kariere v obdobju 2007–2011 uvedla dodatne spodbude, da bi postal poklic raziskovalca še bolj privlačen. Izboljšanje delovnih razmer za raziskovalce, povečanje števila mladih doktorjev znanosti, spodbujanje mednarodne mobilnosti in povezovanje z gospodarstvom so prioritete, ki sta si jih v operativnih programih na področju človeških virov postavili tudi Poljska in Slovaška.

Po deležu sredstev za raziskave in razvoj je Slovenija primerljiva s Finsko. V obeh državah znaša delež vlaganj poslovnega sektorja v RiR približno dve tretjini BDP, javnega sektorja pa eno tretjino. Na Poljskem je ravno obratno – dve tretjini sredstev za raziskave in razvoj daje javni sektor. Na Švedskem največ vlaga v RiR gospodarstvo, ki mu sledi visokošolski sektor. Vlaganja v raziskave in razvoj v letu 2009 v deležu BDP po sektorjih izvedbe je prikazan na Sliki 4.

Slika 4: Delež bruto domačega proizvoda za RiR po sektorjih izvedbe

Vir: Eurostat 2011b.

3 ZNANSTVENO-RAZISKOVALNO DELO UNIVERZE NA PRIMORSKEM

Univerza na Primorskem, imenovana tudi tretja slovenska univerza, daje velik poudarek ob pedagoški tudi svoji drugi temeljni dejavnosti, to je znanstveno-raziskovalnemu delu, od katerega je v tej nalogi prikazano tisto, ki je nastalo v obdobju od leta 2003 do vključno leta 2009. Iz pregleda števila njenih raziskovalnih skupin, raziskovalcev in mladih raziskovalcev ter iz pregleda njenega raziskovalnega dela v okviru raziskovalnih programov in projektov je razvidno, da je njen prispevek znanstveno-raziskovalnemu področju velik in pomemben za njeno ožje in širše okolje.

3.1 Ustanovitev in organiziranost

Nastala je kot plod skupnih prizadevanj akademskega, gospodarskega in družbenega okolja Primorske, ki je združilo svoj potencial s ciljem oblikovanja univerze kot centra znanja in razvoja slovenske zahodne regije. Z *Odlokom o ustanovitvi Univerze na Primorskem*, ki ga je Državni zbor sprejel 29. januarja 2003, je bila ustanovljena tretja slovenska univerza – Univerza na Primorskem Università del Litorale. Pod eno pravno osebo, ki je bila registrirana z vpisom v sodni register 17. marca 2003, se je združilo pet visokošolskih zavodov z dvema raziskovalnima inštitutoma: Fakulteta za humanistične študije Koper (FHŠ), Fakulteta za management Koper (FM), Pedagoška fakulteta Koper (PEF), Turistica – Visoka šola za turizem Portorož (TURISTICA), Visoka šola za zdravstvo Izola (VŠZI), Znanstveno-raziskovalno središče Koper (ZRS) in Primorski inštitut za naravoslovne in tehnične vede Koper (PINT). V juliju 2004 so se kot novi člani pridružili Študentski domovi, konec leta 2006 pa je bila ustanovljena še nova visokošolska članica, Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije Koper (FAMNIT). TURISTICA je v času svojega delovanja razvila in okrepila svojo pedagoško in raziskovalno dejavnost ter tako izpolnila pogoje za preoblikovanje v fakulteto; zato se je 24. junija 2008 preimenovala v Fakulteto za turistične študije Portorož – Turistica. To je uspelo tudi Visoki šoli za zdravstvo Izola, ko je Nacionalna agencija RS za kakovost v visokem šolstvu 17. junija 2010 odobrila njeno vlogo za preoblikovanje v Fakulteto za vede o zdravju.

Univerza je nastala v času, ko je Evropska unija sprejela nove strateške in politične dokumente za vzpostavitev skupnega visokošolskega in raziskovalnega prostora s ciljem, da se Evropa razvije v družbo znanja in konkurenčnosti, ki bo kos globalnim spremembam. Hkrati pa je bil to tudi čas, ko se je Slovenija pripravljala na vstop v EU. UP je v svojo organizacijsko strukturo in vsebine že vključila nove evropske smernice razvoja kot odgovor na izzive, pred katerimi so bile evropske univerze. Ti izzivi so bili: povečano povpraševanje po univerzitetni izobrazbi, internacionalizacija visokošolskega izobraževanja in raziskovanja, razvijanje uspešnejših oblik sodelovanja z gospodarstvom, deterritorializacija odnosa med univerzo in družbo s preseganjem regionalnih mej pri povezovanju z gospodarstvom in drugimi uporabniki znanja, reorganizacija znanja v duhu večje aplikativnosti in

interdisciplinarnosti ter zahteve vseživljenjskega učenja (Čok in Bufon 2003, 20–21). V svojem temeljnem pravnem aktu, statutu, je UP določila, da z uresničevanjem svojega poslanstva na izobraževalnem, znanstveno-raziskovalnem, strokovnem in umetniškem področju sprejema odgovornost za skladen razvoj Slovenije v regiji, v Evropi in v svetu. Pri tem se opira tako na nacionalne strateške in razvojne programe (nacionalni program visokega šolstva, nacionalni raziskovalno-razvojni program, drugi strateški dokumenti) kot tudi na smernice razvoja enotnega evropskega visokošolskega in raziskovalnega prostora, s posebnim poudarkom na sredozemski regiji. Pa tudi sicer ji obmejni prostor z različnimi narodi, kulturami, tradicijami, politično in gospodarsko organiziranostjo narekuje odprtost v evropski prostor. Ekspertiza UP *Integracija znanstvenega in pedagoškega dela v poslanstvu Univerze na Primorskem v luči evropskih strategij*, ki je nastala po naročilu Ministrstva za šolstvo, znanost in šport v letu 2003, opredeljuje statusno preoblikovanje javnih raziskovalnih zavodov v enakopravne članice univerze (to sta Znanstveno-raziskovalno središče Republike Slovenije Koper in Primorski inštitut za naravoslovne in tehnične vede Koper) kot novost v slovenskem raziskovalnem prostoru, ki jo bo morala upoštevati tudi državna regulativa v uredbi o financiranju visokega šolstva. Model UP bi lahko služil kot pilotni projekt nove organiziranosti slovenskih univerz, s katerim se bo Slovenija približala ciljem, ki jih želi doseči EU na področju raziskovalnega in pedagoškega dela (Čok in Bufon 2003, 2–3).

V *Razvojnem programu za obdobje 2004–2008* (Univerza na Primorskem 2005c, 5) je zapisano, da UP želi s povezovanjem izobraževanja in raziskovanja, vključevanjem raziskovalcev v študijski proces in učiteljev v raziskovalnega ter z mednarodno primerljivimi študijskimi in raziskovalnimi dosežki postati raziskovalna univerza. Povezovanje raziskovanja s pedagoškim delom pa prispeva h kakovosti slednjega in ustvarja temelje za razvoj novih študijskih programov. Ker v svoji organizacijski strukturi UP poleg visokošolskih članic združuje še dva raziskovalna inštituta, v svojem statutu določa, da se v njenem okviru poleg fakultet, umetniških akademij in visokih strokovnih šol kot njena posebnost lahko ustanovijo tudi raziskovalni in drugi zavodi, kajti povezovanje raziskovalnega in pedagoškega dela zagotavlja učinkovitejši pretok znanstvenih in strokovnih spoznanj v znanstveno-raziskovalno, pedagoško in širšo družbeno ter gospodarsko okolje (Univerza na Primorskem 2005c, 10).

Druga posebnost UP je oblikovanje Sveta zaupnikov UP, sprva kot svetovalnega telesa upravnega odbora, danes rektorja, ki ga sestavljajo predstavniki primorskega gospodarstva, lokalnih skupnosti in drugih uporabnikov znanja. UP želi na ta način aktivno pritegniti potencialne uporabnike svojega znanja k oblikovanju študijskih in raziskovalnih vsebin ter tako spodbuditi učinkovit prenos znanja in raziskovalnih rezultatov v širše družbeno okolje. Vez med gospodarstvom in univerzo predstavlja ob drugem Univerzitetni razvojni center in inkubator Primorske, d. o. o., ki sta ga leta 2006 ustanovili Univerza na Primorskem in Gea College – Visoka šola za podjetništvo.

Novi strateški in razvojni programi UP za obdobje 2009–2013 pomenijo nadaljevanje njenega razvoja v smeri odličnosti na področju ustvarjanja novega znanja in njegovega učinkovitega prenosa; s tem bo prispevala k plemenitenu akademске in družbene sfere svojega sredozemskega in širšega prostora. Za uresničevanje te vizije si je postavila strateške cilje, s katerimi razvija odličnost na področju raziskovanja in pedagoške dejavnosti, krepi svojo vlogo v geografsko-političnem prostoru Sredozemlja in jugovzhodne Evrope, zagotavlja primerne delovne, materialne in infrastrukturne razmere za zaposlene in študente, centralizira uresničevanje skupnih interesov svojih članic in jih hkrati spodbuja k avtonomnosti pri odločitvah na specifičnih področjih dela, vzpostavlja vzajemno sodelovanje z gospodarskimi in drugimi subjekti na vseh področjih svojega delovanja ter dosega visoko raven kakovosti na področju izobraževanja, raziskovanja, človeških virov, upravljanja ter internacionalizacije v slovenskem, sredozemskem in širšem mednarodnem prostoru (Univerza na Primorskem 2009c, 4–5).

Program Univerze na Primorskem na področju raziskovalnega in razvojnega dela za obdobje 2009–2013 ter Program internacionalizacije Univerze na Primorskem 2010–2013 izhajata iz srednjeročne strategije in pomenita njeno uresničevanje na znanstveno-raziskovalno-razvojnem in na mednarodnem področju. Prvi dokument je nastal v skladu s pozivom MVZT javnim zavodom za pripravo petletnega programa razvoja na področju znanstveno-raziskovalnega dela. Z njim se UP še bolj osredinja na svoje in svojih članic dolgoročne in srednjeročne cilje, na načrtovano rast števila raziskovalcev, infrastrukturnih in raziskovalnih programov, projektov ARRS, evropskih Okvirnih programov in programov Evropskega raziskovalnega sveta ter na nabavo raziskovalne opreme do leta 2013 (Univerza na Primorskem 2009b). Drugi dokument na podlagi analize stanja, identifikacije problemov in ovir ter priložnosti za nadaljnji razvoj opredeljuje ukrepe in naloge za doseganje zastavljenih ciljev na področju mednarodnega povezovanja in sodelovanja v izobraževanju in raziskovanju do leta 2013 (Univerza na Primorskem 2010b).

Na področju človeških virov v znanosti je UP skupaj z drugimi slovenskimi univerzami v letu 2008 podpisala *Evropsko listino za raziskovalce* in *Kodeks ravnanja pri zaposlovanju raziskovalcev* ter leto kasneje pristopila v evropsko skupino za človeške vire (EU Human Resource Strategy Group). Na ta način je začela uresničevati smernice EU za izboljšanje mednarodne konkurenčnosti in privlačnosti evropskega raziskovalnega prostora na osnovi razvoja raziskovalne karijerne poti in večje mobilnosti raziskovalcev. Konec leta 2010 je skladno s smernicami podpisanih listine in kodeksa sprejela *Kadrovsko strategijo UP za raziskovalce za obdobje 2010–2014* in *Akcijski načrt za implementacijo strategije*, ki bosta del enake državne strategije oziroma akcijskega načrta. S sprejetima dokumentoma je pridobila certifikat Evropske komisije *HR Excellence in research*; tako bo uresničevala Evropsko partnerstvo za raziskovalce za zagotovitev boljših poklicnih možnosti, pogojev dela, stabilnejše socialne varnosti in večje mobilnosti znotraj enotnega raziskovalnega prostora (Univerza na Primorskem b. l.).

3.2 Znanstveno-raziskovalno delo

Ob ustanovitvi UP je med njenimi članicami bila najbolj razvita raziskovalna dejavnost na ZRS, ki je bil ustanovljen konec leta 1994 kot javni raziskovalni zavod s poslanstvom, da oblikuje temelje intelektualnega potenciala za začetek in razvoj univerzitetnega izobraževanja primorske regije. Njegove raziskovalne vsebine so tako predstavljale temelj za razvoj študijskih programov na Fakulteti za humanistične študije. PINT, ki je bil ustanovljen v letu 1999 kot javni raziskovalni zavod, se je ob nastanku univerze spopadal s težavami, ki so se kazale v vedno manjšem številu njegovih projektov in posledično manjši količini pridobljenih sredstev, zaradi česar je bil pod vprašajem njegov nadaljnji razvoj. Kasneje mu je uspelo prebroditi krizo in pomladiti svoje raziskovalne kadre, ki svoje delovne potenciale usmerjajo na nova področja, s katerimi nadgrajujejo raziskovalno delo v okviru naravoslovnih in tehničnih ved, na področju matematike, varstva okolja, duševnega zdravja, pravnih znanosti ter človekovih pravic in svoboščin. S svojimi raziskovalnimi vsebinami pa inštitut pomembno prispeva k razvoju študijskih programov na FAMNIT. Poleg raziskovalnega dela, ki poteka v okviru registrirane raziskovalne skupine, ima organizirano tudi delo v štirih raziskovalno-razvojnih enotah: Oddelku za tehnologijo, Oddelku za matematiko, Oddelku za informacijske znanosti in tehnologije ter Oddelku za proučevanje zdravja.

V Preglednici 3 je prikazano število raziskovalnih skupin in registriranih raziskovalcev pri članicah UP leta 2003, ko je v njih delovalo skupno osem raziskovalnih skupin oziroma inštitutov, ter na dan 31. december 2010, ko je bilo v njih že šestnajst raziskovalnih skupin. Na PEF se je raziskovalno delo v okviru raziskovalne skupine pričelo v letu 2004, ko je fakulteta začela soizvajati dva raziskovalna programa in več projektov. Istega leta je sledilo oblikovanje dveh novih raziskovalnih inštitutov na ZRS: Inštituta za kineziološke raziskave in Inštituta za zgodovinske študije. V letu 2006 se je kot raziskovalna organizacija registrirala tudi VŠZI in ustanovil svojo raziskovalno skupino. V letu 2008 sta bila oblikovana in registrirana Inštitut za medkulturne študije UP FHŠ in Raziskovalna skupina UP FAMNIT, nato pa v letu 2009 še Inštitut za geografske študije in v letu 2010 Pravni inštitut, ki delujeta v okviru ZRS.

Preglednica 3: Raziskovalne skupine članic UP v letih 2003 in 2010

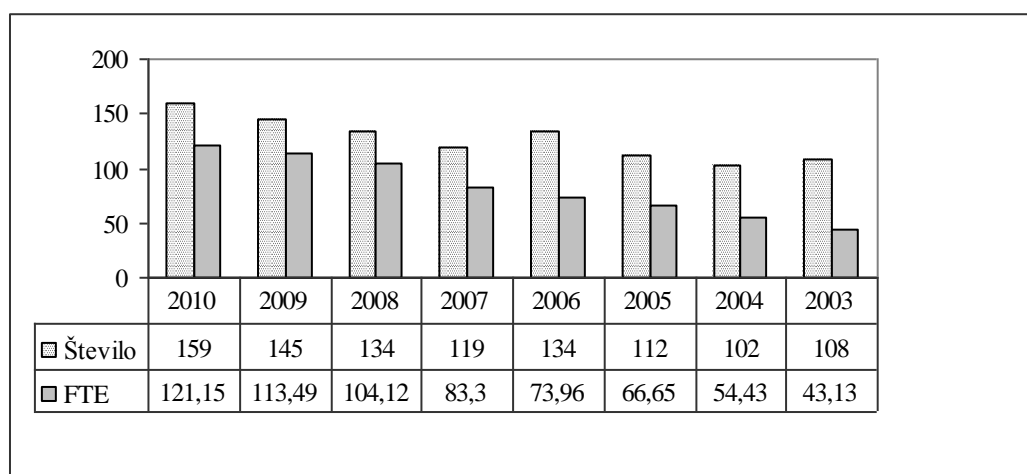
Članica UP	Šifra ARRS in ime raziskovalne skupine	Število registriranih raziskovalcev
LETO 2003		
FM	7097 – 001 Inštitut za raziskovanje v managementu	48
TURISTICA	1718 – 001 Turizem	28
ZRS	1510 – 002 Inštitut za sredozemske humanistične in družboslovne študije 1510 – 003 Inštitut za biodiverzitetne študije 1510 – 004 Inštitut za sredozemsko kmetijstvo in oljkarstvo 1510 – 005 Inštitut za dediščino Sredozemlja 1510 – 006 Inštitut za jezikoslovne študije ⁹	70
PINT	1669 – 001 Raziskovalna skupina PINT	8
SKUPAJ	8	154
LETO 2010		
FHŠ	1822 – 001 Inštitut za medkulturne študije UP FHŠ	42
FM	7097 – 001 Inštitut za raziskovanje v managementu	76
FAMNIT	2790 – 001 Raziskovalna skupina UP FAMNIT	57
PEF	2158 – 001 Inštitut za edukacijske, informacijske in matematične vede	38
TURISTICA	1718 – 001 Turizem	38
VŠZI	2413 – 001 Raziskovalna skupina UP VŠZI	23
ZRS	1510 – 002 Inštitut za sredozemske humanistične in družboslovne študije 1510 – 003 Inštitut za biodiverzitetne študije 1510 – 004 Inštitut za sredozemsko kmetijstvo in oljkarstvo 1510 – 005 Inštitut za dediščino Sredozemlja 1510 – 006 Inštitut za jezikoslovne študije 1510 – 007 Inštitut za kineziološke raziskave 1510 – 008 Inštitut za zgodovinske študije 1510 – 009 Inštitut za geografske študije 1510 – 010 Pravni inštitut	122
PINT	1669 – 001 Raziskovalna skupina PINT	49
SKUPAJ	16	445

Vir: Univerza na Primorskem 2004b; SICRIS b. 1.

Število registriranih raziskovalcev v bazi SICRIS, ki predstavljajo t. i. raziskovalni potencial, in število zaposlenih raziskovalcev, to je raziskovalcev, ki aktivno opravljajo znanstveno-raziskovalno delo v okviru raziskovalnih programov in projektov, se zelo razlikujeta. Iz Preglednice 3 je razvidno, da je bilo v letu 2003 registriranih 154 raziskovalcev, na Sliki 5 pa vidimo, da je bilo za raziskovalno delo zaposlenih 108 raziskovalcev in strokovnih delavcev. V letu 2010 je ta razlika še večja: 445 registriranih raziskovalcev in 159 zaposlenih za raziskovalno delo.

⁹ Ustanovljen je bil kot Inštitut za jezikoslovne raziskave, a se je kasneje preimenoval.

Gibanje števila zaposlenih raziskovalcev in strokovnih sodelavcev (plačna skupina H) v obdobju 2003–2010 je razvidno iz Slike 5. Po dvigu števila raziskovalcev v letu 2006 na 134 s 73,96 FTE je to v letu 2007 padlo na 119 zaposlenih s 83,3 FTE, pri čemer je vrednost v FTE sicer višja kakor v letu 2006 pri večjem številu raziskovalcev. Tak padec števila zaposlenih je predvsem posledica manjšega števila pridobljenih projektov, hkrati pa se obseg zaposlitev v FTE ohranja zaradi števila mladih raziskovalcev, ki so prav tako upoštevani v skupnem številu raziskovalcev s po enim FTE na mladega raziskovalca. Povezava med padcem števila zaposlenih raziskovalcev je razložljiva tudi z dejstvom, da večji del raziskovalne dejavnosti UP temelji na financiranju iz projektne delo, ki je manj stabilno v primerjavi z bolj stabilnim programskim financiranjem. V letih 2008–2010 je opazna sorazmerna rast števila raziskovalcev in FTE, saj je bilo na dan 31. december 2010 159 zaposlenih raziskovalcev s 121,15 FTE. Ne glede na nihanja števila zaposlenih raziskovalcev obseg zaposlitve za raziskovalno delo v FTE sorazmerno narašča.

Slika 5: Število zaposlenih raziskovalcev in strokovnih sodelavcev

Vir: Univerza na Primorskem 2004b; 2005a; 2005b; 2006; 2007a; 2008; 2009a; 2010a; 2011.

3.3 Raziskovalni programi, infrastrukturni program in projekti

Primarni vir sredstev za raziskovalno in razvojno delo UP, ki jih prejema preko ARRS, je proračun RS. Članice UP se trudijo pridobiti čim več sredstev iz naslova stabilnega oziroma programskega financiranja; tega jim je v letu 2009 uspelo povečati, vendar je še vedno najnižje na državni ravni.

3.3.1 Raziskovalni programi in infrastrukturni program

Z letom 2003 se je izteklo prvo programsko obdobje izvajanja raziskovalnih in infrastrukturnih programov, hkrati pa je bil zaključen tudi poziv za oddajo predlogov za nove in za že obstoječe raziskovalne in infrastrukturne programe. Infrastrukturni program UP

vsebinsko spada v poglavje 3.4, vendar je zaradi enakega razpisa, kot ga imajo raziskovalni programi, in enakega obdobja financiranja obravnavan v tem poglavju. Pregled raziskovalnih programov je prikazan v Preglednici 4, v kateri so matični raziskovalni programi osenčeni.

Preglednica 4: Raziskovalni programi UP

Članica UP	Šifra ARRS	Naslov	Letna vrednost v FTE
Programsko obdobje 2004–2008			
FM	P2–0266	Hitra proizvodnja, management izdelovalnih tehnologij	1,15
	P5–0049	Management in informatizacija izobraževanja ter zaposlovanja	0,20
PEF	P1–0285*	Algebra s kombinatoriko in teorijo grafov, verjetnostni račun in eksperimentalna ekonomija s teorijo pričakovanj	0,20
	P6–0243	Jeziki in kulture Azije in Afrike	0,20
ZRS	P1–0078	Biodiverziteta	1,40
	P6–0272	Sredozemlje in Slovenija	3,30
	P6–0279	Območja kulturnega stika v integracijskih procesih	3,10
PINT	P1–0285*	Algebra s kombinatoriko in teorijo grafov, verjetnostni račun in eksperimentalna ekonomija s teorijo pričakovanj	0,20
Programsko obdobje 2009–2014			
FM	P2–0266	Management izdelovalnih tehnologij za trajnostni razvoj	0,18
	P5–0049	Management izobraževanja in zaposlovanja v družbi znanja	1,50
PEF	P5–0367	Raziskovanje učenja in poučevanja v sodobni družbi	0,33
	P6–0243	Jeziki in kulture Azije in Afrike	0,19
VŠZI	P3–0003	Razvoj in ovrednotenje novih terapij za zdravljenje malignih tumorjev	0,90
	P4–0092	Zdravje živali, okolje in varna hrana	0,20
ZRS	P1–0078	Biodiverziteta	1,50
	P5–0381	Kineziologija in kakovost življenja	0,95
	P6–0272	Sredozemlje in Slovenija	2,92
	P6–0279	Območje kulturnega stika v integracijskih procesih	2,21
PINT	P1–0285	Algebra, diskretna matematika, verjetnostni račun in teorija iger	0,90
	P1–0294	Računsko intenzivne metode v teoretičnem računalništvu, diskretni matematiki, kombinatorični optimizaciji ter numerični analizi in algebr z uporabo v naravoslovju in družboslovju	0,15
	P2–0250	Metrologija in biometrični sistemi	0,10

* Program je bil prva tri leta izvajan na PEF, zadnji dve leti pa na PINT.

** Nekateri programi, ki se nadaljujejo v novem programskem obdobju, imajo spremenjene naslove, šifre ARRS pa enake.

Vir: Univerza na Primorskem 2007b; SICRIS b. 1.; dokumenti UP.¹⁰

V obdobju od 1. januarja 1999 do 31. decembra 2003 je bil na UP izvajan raziskovalni program *P6–0279 Interdisciplinarni vidiki sredozemske Slovenije in evropskih stičnih*

¹⁰ Analize znanstveno-raziskovalnega dela UP so bile opravljene tudi s pregledom internih poslovnih dokumentov UP (projektna dokumentacija, obvestila o rezultatih razpisov idr.), ki so shranjeni v njenih arhivih, in v seznamu literature niso posebej navedeni.

prostorov s 4 FTE letno; matičen¹¹ je bil na ZRS, njegovo izvajanje pa se je nadaljevalo tudi v naslednjem programskem obdobju 2004–2008. Poleg navedenega so na ZRS pridobili še dva programa: *P6–0272 Sredozemlje in Slovenija* ter *P1–0078 Biodiverziteteta*. Svoj prvi program so pridobili tudi na FM, in sicer *P5–0049 Management in informatizacija izobraževanja ter zaposlovanja*, v partnerstvu s Fakulteto za strojništvo Univerze v Ljubljani pa so začeli izvajati še program *P2–0266 Hitra proizvodnja, management izdelovalnih tehnologij*. Uspešni so bili tudi na PEF, saj so začeli soizvajati dva raziskovalna programa s Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani in z Inštitutom za matematiko, fiziko in mehaniko v Ljubljani.

Najbolj uspešne so bile članice na razpisu za programsko obdobje 2009–2014, saj se je število njihovih raziskovalnih programov skoraj podvojilo – s sedmih na trinajst; od tega je šest matičnih. Raziskovalni program *P1–0285 Algebra s kombinatoriko in teorijo grafov, verjetnostni račun in eksperimentalna ekonomija s teorijo pričakovanj*, ki je že bil izvajan na UP, je bil sedaj prijavljen kot matični, svoj program pa so začeli izvajati tudi raziskovalci s področja športa na ZRS. Letni obseg v FTE je tako narastel z 9,55 na 12,03, raziskave pa pokrivajo vse raziskovalne vede: naravoslovje, tehniko, družboslovje, humanistiko, medicino in biotehniko. Ob primerjavi rasti števila programov z rastjo FTE je treba upoštevati, da se letna vrednost raziskovalnih programov na podlagi dogovorov o delitvi dela in sredstev deli tudi med raziskovalne organizacije soizvajalke, katerih raziskovalci so vključeni v programske skupine; to pojasni manjšo rast FTE glede na število programov pri vključenosti več RO.

Poziv ARRS za predložitev raziskovalnih in infrastrukturnih programov za obdobje financiranja 2009–2014 je prinesel novost glede trajanja financiranja: za posamezne raziskovalne oziroma infrastrukturne programe je določeno trajanje od treh do šestih let z možnostjo podaljšanja glede na uspešnost njihovega izvajanja. Prvi raziskovalni programi se tako zaključijo konec leta 2011, kar za UP pomeni, da bo prosila za podaljšanje izvajanja petih raziskovalnih programov ter hkrati prijavila nove.

Nekatere programske skupine programskega obdobja 2009–2014 so zaradi vključenosti svojih raziskovalcev v projekte Okvirnih programov EU pridobile dodatna finančna sredstva ARRS v letih 2009 in 2010 z obsegom 0,45 FTE, ki so namenjena pokrivanju stroškov blaga in storitev ter amortizacije, povezanih z izvajanjem programov. Prav tako so bile v tem obdobju dodatno sofinancirane v skupni vrednosti 2,73 FTE programske skupine, ki so imele povečane raziskovalne aktivnosti v RS in EU, ter programske skupine, katerih člani so bili vključeni v pedagoški proces v študijskih letih 2008/09 in 2009/10. Iz naslova povezovanja pedagoškega in raziskovalnega dela so po objavljenih rezultatih poziva ARRS članice FHŠ, FM, FAMNIT, PEF in VŠZI pridobile 29.270 raziskovalnih ur ali 17,22 FTE. Na FHŠ in FAMNIT, ki ne izvajata raziskovalnih programov, so v skladu s pravilnikom o ocenjevanju in financiranju

¹¹ Izraz *matičnost* pomeni, da je organizacija prijavila raziskovalni program in da je vodja programa v njej tudi zaposlen.

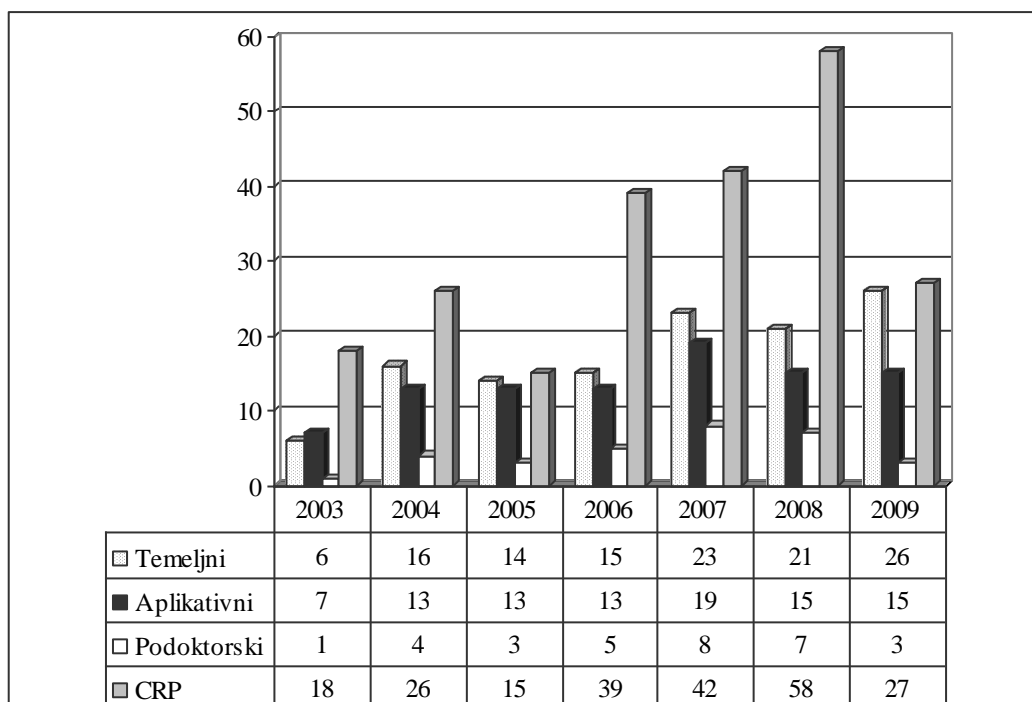
raziskovalnih in infrastrukturnih programov od ARRS prejeta sredstva namenili raziskovalnim aktivnostim znotraj svojih raziskovalnih skupin. V letu 2010 je ARRS zaradi omejenih proračunskih sredstev to obliko sofinanciranja ukinil.

V obeh programskih obdobjih so sredstva *Infrastrukturnega programa UP IP-1988* za vzdrževanje infrastrukture za izvajanje raziskovalne dejavnosti z 1 FTE namenjena infrastrukturni podpori raziskovalne dejavnosti ZRS v okviru posameznih organizacijskih enot, to je laboratorijev, centrov in založbe. Na javnem pozivu ARRS v letu 2008 sta se v prijavo infrastrukturnega programa UP vključila tudi FM in PINT, ki jima v evalvacijskih postopkih ARRS sofinanciranje infrastrukturne dejavnosti ni bilo odobreno. V letu 2009 so pri ARRS namenili dodatna sredstva infrastrukturne podpore za izvajanje raziskovalnih programov, ki so jih prejele tudi programske skupine članic UP: FM, PEF, VŠZI in PINT.

3.3.2 Raziskovalni projekti

Ob ustanovitvi UP so nacionalne raziskovalne projekte izvajale njene članice, ki so bile registrirane za raziskovalno dejavnost, njihovi raziskovalci pa so bili vključeni v njihove raziskovalne skupine. Raziskovalno delo je potekalo v temeljnih, aplikativnih, podoktorskih in ciljnih raziskovalnih projektih.

Na Sliki 6 je prikazano število izvajanih projektov po letih in tipologiji; upoštevani so tudi projekti, ki so se začeli ali zaključili med posameznimi leti, in projekti, pri katerih so članice soizvajalke. V obdobju 2003–2009 FHŠ in FAMNIT še ne izvajata nacionalnih projektov, saj sta bili njuni raziskovalni skupini registrirani šele leta 2008. FAMNIT pridobi dva projekta z začetkom izvajanja v letu 2010, FHŠ pa od leta 2010 sodeluje v enem projektu CRP izvajalca PEF. Medtem ko so pri številu temeljnih, aplikativnih in podoktorskih projektov opazna po letih manjša nihanja gor ali dol, se pri številu projektov CRP kaže velik skok navzgor, kar je povezano z objavami razpisov: v letu 2006 sta bila namreč objavljena razpisa za CRP Konkurenčnost in CRP Mir, v letu 2007 zadnji razpis za CRP Mir, v letu 2008 pa še razpis za CRP Konkurenčnost. Število projektov CRP, katerih financiranje je dvoletno, se je zato v letu 2008 povzpelo na 58, saj so se med letom zaključevali stari projekti in se začeli izvajati tudi novi; s tem je pojasnjeno zmanjšanje števila projektov CRP v letu 2009 na vsega 27. Mirovanje števila temeljnih, aplikativnih in podoktorskih projektov v letu 2006 je prav tako posledica objave razpisov: projekti, ki so bili prijavljeni na razpis v letu 2005, so se tega leta začeli tudi izvajati, medtem ko se je financiranje projektov, ki so bili odobreni na razpisu v letu 2006, začelo s 1. januarjem 2007. V letu 2009 je viden padec števila podoktorskih projektov, ker so se večinoma zaključili že v letu 2008, na razpisih 2008 in 2009 pa je tri uspelo pridobiti le ZRS.

Slika 6: Število in tipologija raziskovalnih projektov v obdobju 2003–2009

Vir: SICRIS b. l.; dokumenti UP.

Podatki v Preglednici 5 o projektih, ki so jih pridobile članice UP v obdobju 2003–2009, med katerimi so tudi projekti, pridobljeni pred letom 2003, ki so se še izvajali, kažejo uspešnost članic pri pridobivanju posameznih vrst nacionalnih projektov. V preglednici so upoštevani tudi projekti, ki so jih članice UP izvajale z drugimi raziskovalnimi organizacijami.

Preglednica 5: Število projektov po članicah v obdobju 2003–2009

Tipologija projektov	FM	PEF	TURISTICA	VŠZI	ZRS	PINT
Temeljni projekti	8	1	–	3	33	4
Aplikativni projekti	12	2	–	1	17	4
Podoktorski projekti	1	–	–	–	14	1
CRP	38	7	3	1	44	6
Skupaj	59	10	3	5	108	15

Vir: SICRIS b. l.

ZRS je z najbolj razvitim raziskovalnim jedrom daleč pred vsemi članicami UP, vendar so velik uspeh dosegli tudi na FM, kjer so najbolj uspešni zlasti pri pridobivanju projektov CRP in aplikativnih projektov. V skupno kvoto temeljnih projektov pa največ prispeva ZRS s temeljnimi raziskavami, zlasti na področju humanistike (zgodovinoisje, arheologija, geografija, jezikoslovje), pa tudi na področju naravoslovja (fizika, biologija), biotehnike (rastlinska produkcija in predelava) in družboslovja (šport). PINT, ki je v letu 2003 izvajal

vsega en projekt CRP, je do konca leta 2009 pridobil 15 projektov kot izvajalec ali soizvajalec, čeprav je to v raziskovalnih urah oziroma FTE zneslo zelo malo. PEF in TURISTICA se lahko glede na svoji področji raziskovanja in razvitost raziskovalnih skupin usmerjata najbolj na aplikativne in ciljne projekte; TURISTICA ima pri tem težave zaradi specifičnosti turizma, ki se ne uvršča med znanstvene vede, pač pa je bolj povezan s področjem ekonomije.

V Preglednici 6 je prikazan obseg nacionalnih raziskovalnih projektov v FTE. Podatki temeljijo na vrednosti projektov iz baze SICRIS ter pogodbenih vrednostih, preračunanih v skladu z veljavno ceno raziskovalne ure. V letu 2003 UP še ni imela vzpostavljenih ustreznih evidenc raziskovalnega dela, ki je pred njeno ustanovitvijo že potekalo na nekaterih njenih članicah. Službo za področje znanstveno-raziskovalnega in razvojnega dela je oblikovala v drugi polovici leta 2004 in šele takrat začela vzpostavljati sistem podpore in spremljanja njihovega znanstveno-raziskovalnega dela. Podatki o obsegu tega dela v FTE v okviru nacionalnih projektov v letu 2003 so zato nekoliko pomanjkljivi. Pri aplikativnih projektih so v njihovo letno vrednost vključena tudi sredstva njihovih sofinancerjev, to je gospodarskih družb ali drugih zainteresiranih uporabnikov znanja, in sicer, v skladu s pravili ARRS, v višini 25 % vrednosti posameznih projektov, ker preostalih 75 % sofinancira ARRS. Pri vrednosti projektov v FTE je upoštevano tudi dejstvo, da na projektu lahko dela več izvajalcev, ki si njegova sredstva razdelijo glede na vloženo delo; s tem se sredstva glavnega koordinatorja projekta zmanjšajo. Čeprav RO sodeluje kot soizvajalka na velikem številu projektov, ji to prinese manj sredstev, kakor če bi bila njihova nosilka. V letu 2008, ko so članice UP po evidencah SICRIS izvajale skupaj 101 raziskovalni projekt (od teh je bilo 66 matičnih: t. j. takih, da so bile koordinatorice članice UP), je to znašalo 55,39 FTE. To je tudi najvišja vrednost izvajanih projektov v obdobju 2003–2009.

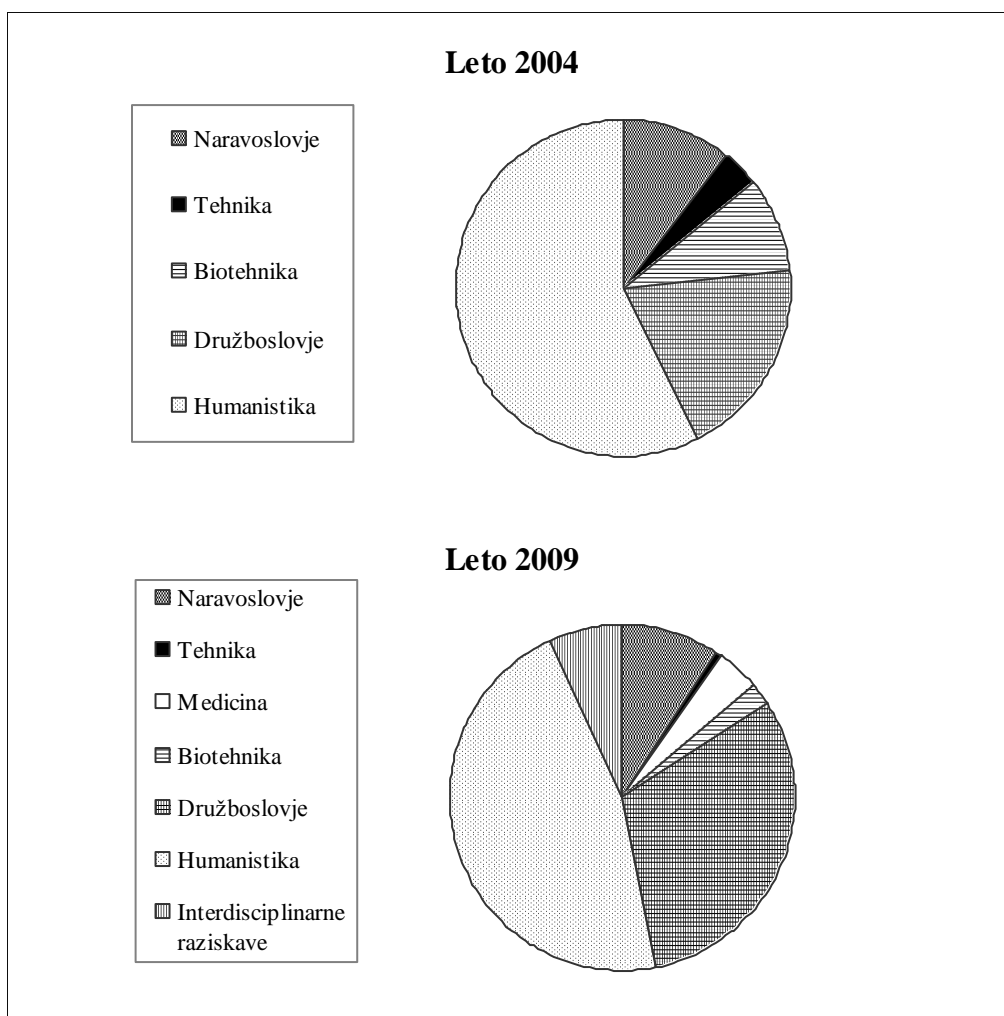
Preglednica 6: Vrednost raziskovalnih projektov v FTE v obdobju 2003–2009

Članica UP / Leto	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Skupaj
FM	0,87	1,95	4,77	6,41	9,91	13,48	17,37	54,76
PEF	0,00	0,25	0,63	0,98	0,80	4,66	0,14	7,46
TURISTICA	0,00	0,09	0,00	0,05	0,34	0,29	0,64	1,41
VŠZI	0,00	0,00	0,00	0,28	0,9	1,05	1,46	3,69
ZRS	12,5	17,45	20,51	21,76	29,03	32,85	27,98	162,08
PINT	0,82	1,18	0,58	1,75	3,84	3,06	1,63	12,86
Skupaj	14,19	20,92	26,49	31,23	44,82	55,39	49,22	242,26

Vir: SICRIS b. l.; dokumenti UP.

Primerjava med Preglednicama 4 in 6 kaže, da je raziskovalna dejavnost UP financirana pretežno iz projektnih sredstev in v manjšem deležu iz t. i. stabilnih virov financiranja oziroma iz raziskovalnih programov. Razmerje 20 : 80 v prid projektne – kompetitivnemu financiranju nikakor ne dosega v NRRP določenega razmerja med stabilnim in kompetitivnim financiranjem 40 : 60, ki naj bi ga RO dosegle do leta 2008. Iz poročila ARRS o financiranju raziskovalne dejavnosti v letu 2009 izhaja, da je to razmerje na državni ravni 60 : 40 v prid programskemu financiranju. UP ima pri tem najbolj neugodno razmerje glede na državne inštitute in druge slovenske univerze; posledica tega je ne samo nestabilno financiranje njenega raziskovalnega dela, ampak tudi njeno manj stabilno zaposlovanje raziskovalcev, ki so vezani predvsem na njeno projektno delo in so odvisni od uspešnosti prijav na razpisih.

Slika 7 prikazuje, kolikšna je zastopanost raziskovalnih ved v nacionalnih raziskovalnih programih in projektih. Zaradi pomanjkljivih podatkov za leto 2003 je za izhodišče vzeto stanje v letu 2004 in je primerjano s stanjem v letu 2009.

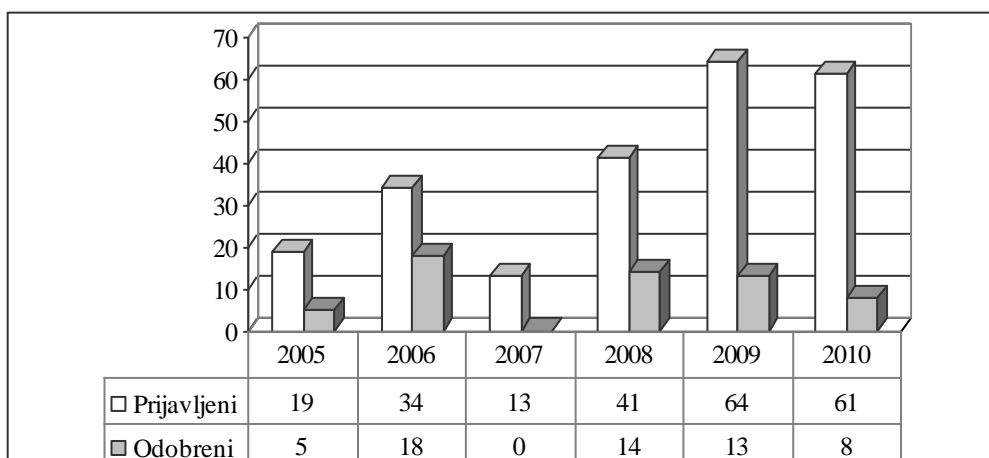
Slika 7: Raziskovalni programi in projekti po znanstvenih vedah

Vir: SICRIS b. l.; dokumenti UP.

Največji delež sta v letu 2004 imela humanistika in družboslovje, kar je posledica dejstva, da so obe področji primarno razvijali na ZRS, svoj delež k družboslovju pa so prispevali tudi na FM s krepitevijo svoje raziskovalne skupine. Naravoslovne raziskave so potekale na PINT (matematika, fizika, računalniško intenzivne metode in aplikacije) in ZRS (biologija). Na ZRS so od svojega nastanka razvijali tudi področje biotehnike, ki sicer nima vidnega deleža med nacionalnimi raziskovalnimi projekti, je pa zelo močno zastopana v mednarodnih projektih, ki jih izvajajo raziskovalci Inštituta za sredozemsko kmetijstvo in oljkarstvo. V letu 2009 se je delež humanistike nekoliko zmanjšal zaradi povečanja deleža družboslovja in zaradi vstopa interdisciplinarnih raziskav. Delež biotehnike se je nekoliko zmanjšal zaradi zaključenih projektov in manjšega števila novih, hkrati pa se je odprlo novo področje raziskav – medicina, kjer raziskujeta tako VŠZI kot PINT; slednji na področju psihologije in javnega zdravstva.

Razpis za financiranje temeljnih, aplikativnih in podoktorskih projektov objavi ARRS enkrat letno. Projekti, ki so bili odobreni na razpisu v letu 2006, so se začeli izvajati 1. januarja 2007, a so vključeni v seštevek za leto 2006. Izjemoma je bil v letu 2007 objavljen dodatni razpis z začetkom financiranja v istem letu. Po rednem razpisu v juliju 2007 so na ARRS uvedli ocenjevanje v dveh fazah, ki je podaljšalo postopke, tako da se financiranje projektov začne v naslednjem letu. Razpis v letu 2007 z začetkom izvajanja v letu 2008 je prinesel novost: temeljne in aplikativne projekte je razdelil na projekte manjše vrednosti do 50.000 EUR letno in na projekte večje vrednosti do 100.000 EUR letno; razpis leta 2009 je te vrednosti podvojil: na 100.000 EUR za manjše projekte in na 200.000 EUR za večje, medtem ko je financiranje podoktorskih projektov pustil pri vrednosti 1 FTE oziroma 1700 raziskovalnih ur za temeljne in 0,75 FTE oziroma 1275 ur za aplikativne podoktorske projekte (pri aplikativnih 25 % vrednosti projekta prispeva sofinancer).

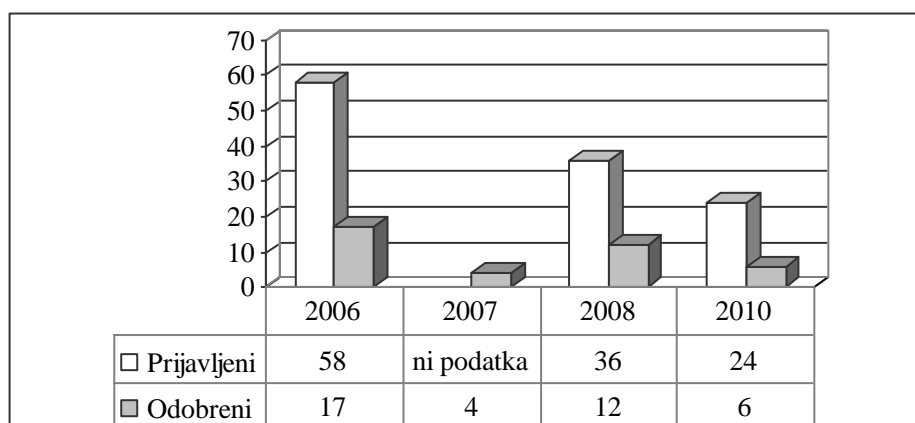
Na Sliki 8 so predstavljeni podatki za temeljne, aplikativne in podoktorske projekte, ki so jih prijavile članice UP na razpisih ARRS; med odobrenimi so upoštevani samo matični, ne pa tudi projekti, pri katerih članice sodelujejo kot soizvajalke. Upoštevani so tudi razpoložljivi podatki za leto 2010. V letih 2005–2010 je bilo UP odobrenih le nekaj več kot tretjina prijavljenih projektov, kar pomeni največji padec glede na število v letu 2010. Izidi prve in druge faze razpisa za leto 2010, ki so ga objavili na ARRS, niso najbolj spodbudni. Na razpis je šlo 953 vlog, od katerih je bilo 74 uvrščenih neposredno v drugo fazo ocenjevanja, 33 pa jih ni izpolnjevalo pogojev. V prvi fazi je bilo ocenjenih 846 in je v drugo fazo ocenjevanja prišlo 224 vlog, od teh pa je bilo sprejetih v financiranje 82; to pomeni, da je bilo odobrenih 9 % vseh na razpis prijavljenih projektov. Na nacionalni ravni je lahko uspešnost prijavi UP ocenjena kot dobra ne glede na manjši padec glede na prejšnja leta; UP je z registracijo novih raziskovalnih skupin in krepitevijo raziskovalnega jedra povečala tudi skupno število prijavljenih projektov. Med odobrenimi projekti je majhen delež podoktorskih, ki jih prijavljajo predvsem mladi raziskovalci po zaključenem usposabljanju.

Slika 8: Prijavljeni in odobreni temeljni, aplikativni in podoktorski projekti

Vir: ARRS b. l. b; dokumenti UP.

Javni razpisi za ciljne raziskovalne projekte so objavljeni ločeno za program CRP Konkurenčnost in program CRP Mir. Slednji je bil objavljen v letih 2006 in 2007, CRP Konkurenčnost pa v letih 2006, 2008 in 2010. Kot je razvidno iz Slike 9, je bilo največ prijav projektov CRP v letih objave obeh razpisov; odobrenih je bilo nekaj več kot tretjina. Za leto 2007 so prikazani samo podatki o odobrenih projektih na razpisu CRP Mir, ker podatki o številu prijavljenih projektov niso na voljo. Slabi izidi so povzročili padec števila izvajanih projektov CRP v letu 2009, kot je že razvidno iz Slike 6. V Sliko 9 niso zajeti podatki, ki so jih članice UP prijavile kot soizvajalke.

Slika 9: Število prijavljenih in odobrenih projektov CRP

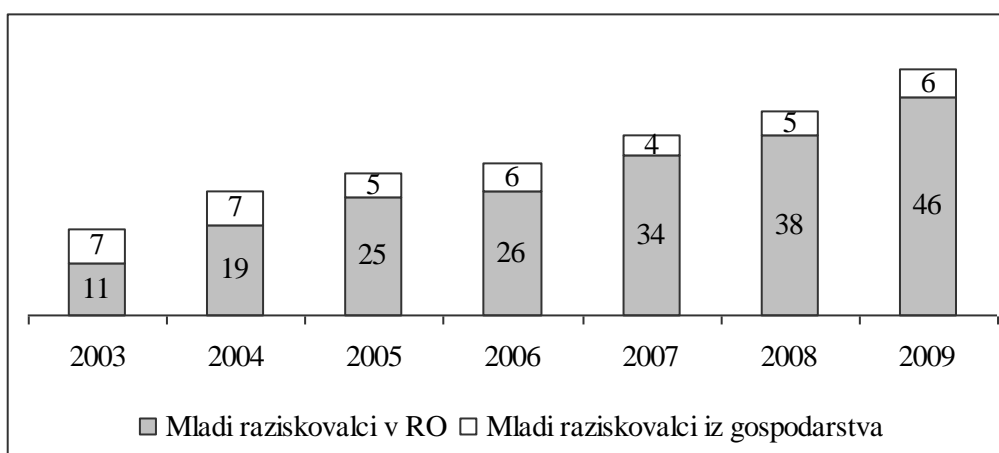
Vir: ARRS b. l. b; dokumenti UP.

Pri odobrenih programih in projektih sta na podlagi bilateralnih sporazumov, sklenjenih na ravni RS, možna mednarodno povezovanje in prenos znanja ter s tem vključevanje tujih raziskovalcev v delo. Do sedaj so se članice povezale z raziskovalci iz Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Srbije, Črne gore, Madžarske, Češke, Poljske, Francije, Finske, Grčije, Turčije, ZDA, Rusije, Danske in Romunije.

3.4 Mladi raziskovalci

UP namenja posebno pozornost pomlajevanju raziskovalnega kadra in s tem krepitevi svojega raziskovalnega ter visokošolskega jedra. Mladi doktorji znanosti se zato lahko po zaključenem usposabljanju vključijo v raziskovalne programe in projekte, hkrati pa lahko svojo akademsko pot nadaljujejo na članicah UP. Vključevanje v raziskovalno delo po usposabljanju je odvisno od razpoložljivih sredstev RO; mladi raziskovalci lahko pridobijo podoktorske projekte na razpisu ARRS za obdobje financiranja dveh let, lahko pa so vključeni tudi v druge projekte in programe. Raziskovalci UP, ki izpolnjujejo pogoje za mentorje,¹² se lahko prijavijo na letne razpise ARRS za mentorje mladih raziskovalcev, pri čemer pa velja omejitev števila hkratnih mentoriranj. Pravilniki ARRS pred uveljavitvijo novega *Pravilnika o postopkih (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti* januarja 2011 so namreč določali, da mentor lahko hkrati usposablja največ tri mlade raziskovalce, po noveliranem pravilniku pa štiri.

Slika 10 prikazuje število mladih raziskovalcev, ki so se usposabljali v posameznih letih. Vključeni so tudi mladi raziskovalci, ki so usposabljanje zaključili med letom, oziroma tisti, ki so se šele začeli usposablјati.

Slika 10: Število mladih raziskovalcev po letih

Vir: ARRS b. l. b; dokumenti UP.

Opazna je stalna rast števila mladih raziskovalcev: od skupno 18 v letu 2003 do 52 v letu 2009, pri čemer pa je število mladih raziskovalcev v gospodarstvu precej nižje. Ti so bili redno zaposleni v podjetjih, raziskovalni del pa so opravljali na: FM, ZRS in PINT, kot je razvidno iz Preglednice 7. Vzroki za njihovo tako nizko število so lahko v premajhnem interesu gospodarstva za vključevanje doktorandov v lastno raziskovalno-razvojno okolje, v

¹² V skladu s pravilniki ARRS je mentor mladega raziskovalca, kdor izpolnjuje pogoje za vodjo temeljnega ali aplikativnega raziskovalnega projekta, aktivno sodeluje v raziskovalnem programu ali vsaj enem raziskovalnem projektu, financiranem pri ARRS, je zaposlen v RO in dosega minimalno oceno po kvantitativnih kazalcih, določenih v metodologiji ocenjevanja prijavi.

slabšem upoštevanju statusa mladega raziskovalca pri delovnih obveznostih, v drugačnih potrebah lokalnega gospodarstva od tistih, ki jih pokriva UP in so morda premalo aplikativne, pa tudi v manjšem interesu kandidatov za mlade raziskovalce, ki po diplomi nimajo neposrednih povezav z gospodarstvom.

Mlade raziskovalce je v obdobju 2003–2009 usposabljal pet članic UP: FM, PEF, VŠZI, ZRS in PINT. Število pridobljenih usposabljanj po članicah prikazuje Preglednica 7. Na ravni UP je bilo 73 mladih raziskovalcev v obdobju sedmih let, od leta 2007 pa PEF ni pridobila novih mladih raziskovalcev.

Preglednica 7: Mladi raziskovalci po članicah UP v obdobju 2003–2009

Mladi raziskovalci / Članica UP	FM	PEF	VŠZI	ZRS	PINT
Mladi raziskovalci v RO	12	3*	3	42	4
Mladi raziskovalci iz gospodarstva	3	0	0	5	1
Skupaj	15	3	3	47	5

*Dva mlada raziskovalca sta usposabljanje, ki sta ga začela v raziskovalni skupini PEF, nadaljevala v raziskovalni skupini PINT in ga leta 2007 tudi zaključila. V preglednici sta glede na začetek usposabljanja upoštevana pri PEF.

Vir: ARRS b. l. b; dokumenti UP.

3.5 Raziskovalna infrastruktura

Raziskovalni dejavnosti UP daje podporo raziskovalna infrastruktura, ki zajema ustanoviteljska sredstva, raziskovalno opremo, infrastrukturni program, tujo literaturo in baze podatkov ter sredstva za sodelovanje uveljavljenih raziskovalcev iz tujine. Del infrastrukture so tudi finančni viri za znanstveno komuniciranje in promocijo raziskovalnega dela, kot so sredstva za znanstvene sestanke, za promocijo slovenske znanosti v tujini in za znanstveno publiciranje, katerega financiranje je v letu 2009 prešlo na JAK. Članice UP na razpisih ARRS oziroma JAK pridobivajo sredstva za vse navedene aktivnosti, posebej za ustanoviteljske obveznosti, raziskovalno opremo in znanstveno publiciranje.

Pomemben vir sredstev, ki pokrivajo fiksne stroške za delovanje, upravljanje in management ter vzdrževanje in obnavljanje nepremičnin in opreme sprva javnih raziskovalnih zavodov ZRS in PINT, so ustanoviteljski prispevki. Oba sta bila kot javna raziskovalna zavoda, katerih ustanoviteljica je bila država, upravičena do sredstev iz naslova ustanoviteljskih obveznosti na podlagi Sklepa o pogojih dodeljevanja proračunskih sredstev za financiranje ustanoviteljskih obveznosti zavodom, ki opravljajo raziskovalno dejavnost, katerega je leta 2005 nadomestil *Pravilnik o pogojih dodeljevanja proračunskih sredstev za financiranje ustanoviteljskih obveznosti zavodom, ki opravljajo raziskovalno dejavnost*. Odkar sta postala del univerze

oziroma raziskovalni enoti javnega visokošolskega zavoda, kot je opredeljeno v bazi SICRIS, njune ustanoviteljske obveznosti financira neposredno ministrstvo za znanost v skladu z *Uredbo o javnem financiranju visokošolskih in drugih zavodov, članic univerze, od leta 2004 do leta 2008* oziroma z novo *Uredbo o javnem financiranju visokošolskih zavodov in drugih zavodov*. Financiranje ustanoviteljskih obveznosti raziskovalnih članic univerz od januarja 2011 ureja tudi pravilnik ARRS o infrastrukturnih obveznostih zavodov, v skladu s katerim ARRS opravi obračun deleža ustanoviteljskih sredstev in ga pošlje v izplačilo MVZT. Metoda izračunavanja ustanoviteljskih obveznosti temelji na »doti«, ki pa je UP kot mlada univerza nima; zato se srečuje s težavami pri vzpostavljanju dobrih delovnih razmer za raziskovalce, npr. pri zagotavljanju sodobnih delovnih prostorov in raziskovalne opreme, opremljenih laboratorijev, sodobne informacijsko-komunikacijske podpore itd.

Za kakovostno raziskovalno delo je potrebno zagotoviti ustrezne delovne razmere, ki se razlikujejo glede na naravo raziskav, kot so terenske, laboratorijske ali kabinetne, zahtevajo pa stalno posodabljanje. Za sofinanciranje nakupov raziskovalne opreme se lahko članice prijavijo na razpise ARRS, kjer sta bila od leta 2006 objavljena dva razpisa, prej pa jih je objavljalo in izvajalo ministrstvo za znanost.

Na razpisu za Paket 13 v letu 2006 so sofinanciranje raziskovalne opreme v letih 2006, 2007 in 2008 pridobile članice UP: FM za posodobitev računalniškega centra za management; PINT za mobilno integrirano vzorčevalno meteorološko postajo; ZRS pa za opremo laboratorija za molekularne raziskave, za telemetrični merilni sistem za diagnostiko srčne in živčno-mišične aktivnosti, za opremo za raziskave kulturne dediščine, za opremo za informatizacijo in digitalizacijo avdiovizualnih zbirk podatkov in za raziskovalno opremo za korpusne jezikovne analize. Na razpisu za Paket 14 so bili uspešni samo na ZRS, in sicer za sofinanciranje sklopa za genotipizacijo, določanje nukletidnega zaporedja in izražanje genov ter za financiranje arhiva spomina in modula za biomehanske analize, ter na FM za sofinanciranje posodobitve računalniškega centra (ARRS b. l. b).

Med obema razpisoma so se v skladu s spremembami pravilnika o sofinanciranju nakupa raziskovalne opreme spremenili pogoji za upravičeno prijavo: za Paket 13 so se lahko prijavili javni zavodi, ki izpolnjujejo pogoje za opravljanje raziskovalne dejavnosti in so vpisani v evidenco raziskovalnih organizacij, medtem ko so se za Paket 14 lahko prijavile samo javne raziskovalne organizacije in drugi javni zavodi, ki izvajajo javno službo v obliki raziskovalnih programov in infrastrukturnih programov na podlagi koncesije (ARRS b. l. a).

UP oziroma njene članice pridobivajo na javnih razpisih še proračunska sredstva, namenjena komuniciranju v znanosti, to je objavi znanstvenih rezultatov, njihovemu prenosu v domači in mednarodni prostor in njihovi širši dostopnosti. Pri tem imata najvidnejšo vlogo založba *Annales* na ZRS, kjer že vrsto let redno izhajajo znanstvene periodične publikacije *Annales Series Historia Naturalis*, *Acta Histriae*, *Annales Series Historia et Sociologia*, in založba na FM, pri kateri izhajata znanstveni periodični publikaciji *Management* in *Managing Global*

Transitions: International Research Journal. Revija *Annales Series Historia et Sociologia* je bila leta 2008 uvrščena v indeksiranje v bazi Arts & Humanities Citation Index (A&HCI), *Acta Histriae* pa v citatno bazo Arts & Humanities Citation Index (A&HCI) in Social Science Citation Index (SSCI). Poleg znanstvenih revij izhajajo s finančno podporo JAK (prej z ARRS) tudi znanstvene monografije, katerih sofinanciranje pridobijo tudi druge članice UP.

4 SKLEP

Države Evropske unije so v svoje raziskovalne politike vključile skupne evropske raziskovalno-razvojne smernice, da bi povečale sredstva za raziskave in razvoj, pomladile raziskovalni kader z uvedbo učinkovitih spodbud za mlade diplomante in doktorande, povečale mobilnost raziskovalcev in visokošolskih učiteljev ter spodbudile učinkovito povezovanje raziskovalne dejavnosti z gospodarstvom.

Tudi Slovenija je s tem namenom dala večji poudarek raziskavam in razvoju ter ustanovila dve novi agenciji, ARRS in TIA, preko katerih se financirajo raziskave in razvoj. Sodelovanje z gospodarstvom je poglobila že na institucionalni ravni z vključitvijo predstavnikov iz gospodarstva v različna raziskovalna telesa (npr. v Svet za znanost in tehnologijo), s spodbujanjem zaposlovanja doktorjev znanosti v gospodarstvu, s programom Mladi raziskovalci v gospodarstvu in drugimi ukrepi, ki jih je natančno opredelila v predlogu Raziskovalne in inovacijske strategije Slovenije 2011–2020. Veliko spodbud namenja mednarodnemu povezovanju in vključevanju tujih raziskovalcev v slovenske raziskovalne skupine, skrbi za mobilnost slovenskih raziskovalcev v tujino, omogoča pa tudi podiplomsko raziskovalno usposabljanje mladim raziskovalcem iz drugih držav.

Ključno vlogo pri razvoju na znanju temelječe družbe imajo univerze, ki povezujejo izobraževanje, raziskovanje in inovacije ter so ključni dejavnik napredka sodobne družbe znanja. Zato namenjajo velik poudarek tudi sodelovanju z gospodarstvom. Univerze svoje znanje, inovativnost in podjetništvo uveljavljajo ne le na javnih razpisih ARRS, TIA in ministrstev (npr. za centre odličnosti, kompetenčne centre ipd.), ampak tudi v univerzitetnih inkubatorjih, kjer spodbujajo inovativnost in kakovostne podjetniške ideje, ki vodijo v ustanovitev start-up in spin-off podjetij. Ne nazadnje ARRS pri ocenjevanju družbene in/ali ekonomske uspešnosti in vrednosti njihovih raziskovalnih programov in projektov, ki jih financira, poleg njihove mednarodne vpetosti vrednoti tudi njihovo povezovanje z gospodarstvom.

Pomena vloge univerz so se zavedali tudi pobudniki in snovalci programskih vsebin UP, katere cilj je prispevati k uravnoteženemu razvoju Slovenije na področju visokošolskega izobraževanja in raziskovanja. Prednost organiziranosti UP je v povezanosti njenega pedagoškega in raziskovalnega dela, to je v združevanju akademskega in znanstvenega potenciala, kar omogoča boljši prenos informacij in novega znanja ter prispeva k razvoju kakovostnih doktorskih študijskih programov. Hkrati vključevanje raziskovalcev v pedagoško delo blaži nestabilnost njihove zaposlitve, saj so večinoma zaposleni za omejen čas trajanja njihovih projektov. To jih sili v nenehno iskanje novih razpisov, pri čemer namesto za kakovostno raziskovanje veliko časa porabijo za vedno bolj zbirokratizirane postopke pri pridobivanju in izvajanju projektov. Vendar pa UP želi povečati število aktivnih raziskovalcev in raziskovalno vključiti vse kadre, ki so že registrirani v raziskovalnih

skupinah, a niso zaposleni v raziskovalnem delu. To dosega s povezovanjem članic UP pri prijavih za projekte, kar je zlasti pomembno za članice, ki imajo slabše razvito področje raziskovanja (npr. FHŠ, PEF, TURISTICA). Večja interdisciplinarnost raziskovalnih programov in projektov namreč lahko poveže različna raziskovalna področja članic UP. Takšno povezovanje na raziskovalnih projektih je pomembno tudi navzven, saj vodi k združevanju več raziskovalnih institucij oziroma več raziskovalnih skupin različnih RO, kar prispeva k uspešnosti pri pridobivanju in izvajanju projektov.

UP želi še bolj poskrbeti za kakovost svojih raziskovalcev, ki izkazujejo znanstveno uspešnost v svojih objavah, citiranosti, mednarodni aktivnosti, vpetosti v projekte z gospodarstvom itd. Znanstvena uspešnost ji namreč ni pomembna samo za pridobivanje projektov, ampak tudi za pomlajevanje njenih kadrov z novimi doktorji znanosti, mladimi raziskovalci. Uspešni raziskovalci, ki izpolnjujejo pogoje za mentorje mladih raziskovalcev, lahko uspešneje pridobivajo mlade raziskovalce, ki bi po zaključenem usposabljanju ostali na UP. Na ta način se pomlajujejo raziskovalne skupine in odpirajo nove možnosti projektne delo, v katero se raziskovalci z zapolnjenimi zmogljivostmi oziroma brez prostih raziskovalnih ur ne morejo vključiti. Ob vsem tem pa je za večjo privlačnost poklica raziskovalca med mladimi še prej pomembna tudi urejena državna regulativa, ki naj bi temu poklicu omogočala večjo stabilnost zaposlitve in večje razvojne možnosti karijerne poti.

Finančne ovire za obliko organiziranosti, kot jo ima UP, se na državni ravni kažejo zlasti zaradi tradicionalne ločenosti univerz in javnih raziskovalnih zavodov ter zaradi različnega vrednotenja in financiranja izobraževalne in raziskovalne dejavnosti – izobraževalne na podlagi uredbe o financiranju visokošolskih zavodov, raziskovalne na podlagi zakona o raziskovalni dejavnosti. UP je sicer dosegla, da je financiranje njenih inštitutov uvrščeno tudi v uredbo o javnem financiranju visokošolskih in drugih zavodov, vendar so ji, predvsem zaradi metod izračunavanja ustanoviteljskih obveznosti, iz tega vira dodeljena manjša finančna sredstva kot drugim.

Specifična področja preučevanja na UP so: območja različnih naravnih in kulturnih stikov, turizem, obmejni prostori, morje, biotska raznovrstnost, zdravstvena nega in javno zdravje. Članice UP morajo najprej identificirati in nato jasno opredeliti znanstvena področja, na katerih so že uspešne ali jih lahko razvijajo tako na nacionalni kot na mednarodni ravni. Morda bodo spremembe klasifikacije raziskovalnih področij in podpodročij, ki jih pripravlja ARRS, ugodne tudi za članice UP oziroma za tista raziskovalna podpodročja, ki jim ni bilo priznано posebno mesto v dosednji klasifikaciji, ampak so bila vključena pod druga področja.

Pomemben vir sredstev za financiranje razvojnih načrtov in aplikativnih projektov je tudi v sredstvih EU. Velike možnosti za črpanje teh sredstev ima UP pri evropskih strukturnih skladih in programih teritorialnega sodelovanja (čezmejnega, transnacionalnega in medregionalnega), saj lahko pri tem prevzema vodilno vlogo pri razvoju čezmejnega

sodelovanja regije in čezmejnega območja. UP namreč že vrsto let dobro sodeluje z univerzami sosednjih držav, kar ji omogoča lažje povezovanje pri čezmejnih projektih. Zato želi razviti učinkovit sistem in ustrezno administrativno-informacijsko-komunikacijsko podporo za čim uspešnejše pridobivanje sredstev iz programov teritorialnega sodelovanja in strukturnih skladov, v kar se bodo lahko vključevale tudi njene članice, ki imajo manj razvita lastna raziskovalna jedra. Pri tem ji bo v pomoč tudi certifikat Evropske komisije *HR Excellence in research*, ki ga je pridobila leta 2010 kot mednarodno prepoznavna in verodostojna ustanova na področju človeških virov v znanosti. Ta certifikat ji bo služil kot dobra opora v bodočem mednarodnem sodelovanju na področju raziskovanja, s čimer bo pridobila tudi nove reference za uspešnost na razpisih nacionalnih sredstev za raziskovanje.

Kljub težavam in oviram, s katerimi se še srečuje, je UP od svojega nastanka v letu 2003 dosegla velik razvoj na področju raziskovanja, h kateremu se trudijo prispevati prav vse njene članice. Raziskovalno dejavnost razvija tudi na področjih, ki so bila v začetku slabo zastopana v njenih programih in projektih ali sploh ne: povečuje obseg raziskav na področju medicine, psihologije, matematike, informatike, javnega zdravja ipd. S ciljem, da bi povečala delež stabilnega financiranja, je UP v obdobju 2009–2014 podvojila število raziskovalnih programov z letno vrednostjo 12,03 FTE. Največjo rast pa je UP dosegla pri projektih, katerih vrednost se je na letni ravni povečala s 14,19 FTE v letu 2003 na 49,22 FTE v letu 2009. Sorazmerno je UP večala tudi število mladih raziskovalcev, saj jih je leta 2009 usposabljala že 52, kar je skoraj trikrat več kot leta 2003. S krepitvijo znanstveno-raziskovalnega dela je dokazala, da se razvija v uspešno in kakovostno raziskovalno univerzo.

LITERATURA IN DRUGI VIRI

- Čok, Lucija in Milan Bufon. 2003. *Integracija znanstvenega in pedagoškega dela v poslanstvu Univerze na Primorskem v luči evropskih strategij (European Research Area, European Higher Education Area)*. Ekspertiza, Univerza na Primorskem.
- Državni zbor Republike Slovenije. B. 1. *Ljudje. Delovna telesa. Odbor za visoko šolstvo, znanost in tehnološki razvoj*. [Http://www.dz-rs.si/index.php?id=90&docid=DT025](http://www.dz-rs.si/index.php?id=90&docid=DT025) (7. 5. 2011).
- Easterby-Smith, Mark, Richard Thorpe in Andy Lowe. 2007. *Raziskovanje v managementu*. Koper: Fakulteta za management.
- ERAWATCH. 2010a. *National profiles. Finland*. [Http://cordis.europa.eu/erawatch/index.cfm?fuseaction=ri.content&topicID=4&countryCode=FI](http://cordis.europa.eu/erawatch/index.cfm?fuseaction=ri.content&topicID=4&countryCode=FI) (8. 7. 2010).
- ERAWATCH. 2010b. *National profiles. Poland*. [Http://cordis.europa.eu/erawatch/index.cfm?fuseaction=ri.content&topicID=4&countryCode=PL](http://cordis.europa.eu/erawatch/index.cfm?fuseaction=ri.content&topicID=4&countryCode=PL) (5. 3. 2011).
- ERAWATCH. 2010c. *National profiles. Slovakia*. [Http://cordis.europa.eu/erawatch/index.cfm?fuseaction=ri.content&topicID=4&countryCode=SK](http://cordis.europa.eu/erawatch/index.cfm?fuseaction=ri.content&topicID=4&countryCode=SK) (10. 3. 2011).
- ERAWATCH. 2010č. *National profiles. Slovenia*. [Http://cordis.europa.eu/erawatch/index.cfm?fuseaction=ri.content&topicID=4&countryCode=SI](http://cordis.europa.eu/erawatch/index.cfm?fuseaction=ri.content&topicID=4&countryCode=SI) (6. 5. 2011).
- ERAWATCH. 2010d. *National profiles. Sweden*. [Http://cordis.europa.eu/erawatch/index.cfm?fuseaction=ri.content&topicID=4&countryCode=SE](http://cordis.europa.eu/erawatch/index.cfm?fuseaction=ri.content&topicID=4&countryCode=SE) (8. 7. 2010).
- ERAWATCH. B. 1. *About ERAWATCH*. [Http://cordis.europa.eu/erawatch/index.cfm?fuseaction=about.home](http://cordis.europa.eu/erawatch/index.cfm?fuseaction=about.home) (8. 7. 2010).
- EUROSTAT. 2011a. *Gross domestic expenditure on R&D (GERD) by source of funds*. [Http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tsiir030&language=en](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tsiir030&language=en) (3. 5. 2011).
- EUROSTAT. 2011b. *Research and development expenditure, by sectors of performance*. [Http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=ts00001&plugin=1](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=ts00001&plugin=1) (3. 5. 2011).
- Frascati manual. Proposed standard practice for surveys on research and experimental development*. 2002. Pariz: OECD.
- IZUM (Institut informacijskih znanosti Maribor). 1997–2011. *O IZUM-u. Status in dejavnost*. [Http://home.izum.si/izum/o_IZUMu](http://home.izum.si/izum/o_IZUMu) (28. 5. 2011).
- ARRS (Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS). 2004a. *Agencija. Temeljne naloge*. [Http://www.arrs.gov.si/sl/agencija/naloge.asp](http://www.arrs.gov.si/sl/agencija/naloge.asp) (3. 5. 2011).
- ARRS (Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS). 2004b. *Raziskovalni programi. Predstavitev*. [Http://www.arrs.gov.si/sl/progproj/rprog/predstavitev.asp](http://www.arrs.gov.si/sl/progproj/rprog/predstavitev.asp) (3. 5. 2011).
- ARRS (Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS). 2005a. *Ciljni raziskovalni programi. Predstavitev*. [Http://www.arrs.gov.si/sl/progproj/crp/predstavitev.asp](http://www.arrs.gov.si/sl/progproj/crp/predstavitev.asp) (3. 5. 2011).

- ARRS (Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS). 2005b. *Raziskovalna infrastruktura*.
[Http://www.arrs.gov.si/sl/infra](http://www.arrs.gov.si/sl/infra) (5. 5. 2011).
- ARRS (Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS). 2006. *Poročilo in pregled financiranja raziskovalne dejavnosti iz proračuna Republike Slovenije za leto 2005*. Ljubljana: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.
- ARRS (Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS). 2007. *Poročilo in pregled financiranja raziskovalne dejavnosti iz proračuna Republike Slovenije za leto 2006*. Ljubljana: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.
- ARRS (Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS). 2008. *Poročilo in pregled financiranja raziskovalne dejavnosti iz proračuna Republike Slovenije za leto 2007*. Ljubljana: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.
- ARRS (Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS). 2009a. *Agencija. Organiziranost*.
[Http://www.arrs.gov.si/sl/agencija/organiziranost.asp](http://www.arrs.gov.si/sl/agencija/organiziranost.asp) (3. 5. 2011).
- ARRS (Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS). 2009b. *Mednarodno sodelovanje*.
[Http://www.arrs.gov.si/sl/medn](http://www.arrs.gov.si/sl/medn) (3. 5. 2011).
- ARRS (Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS). 2009c. *Poročilo in pregled financiranja raziskovalne dejavnosti iz proračuna Republike Slovenije za leto 2008*. Ljubljana: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.
- ARRS (Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS). 2010. *Poročilo in pregled financiranja raziskovalne dejavnosti iz proračuna Republike Slovenije za leto 2009*. Ljubljana: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.
- ARRS (Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS). 2011. *Mladi raziskovalci. Predstavitev*.
[Http://www.arrs.gov.si/sl/mr/predstavitev.asp](http://www.arrs.gov.si/sl/mr/predstavitev.asp) (3. 5. 2011).
- ARRS (Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS). B. 1. a. *Razpisi in pozivi*.
[Http://www.arrs.gov.si/sl/razpisi](http://www.arrs.gov.si/sl/razpisi) (6. 5. 2011).
- ARRS (Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS). B. 1. b. *Rezultati razpisov in pozivov*.
[Http://www.arrs.gov.si/sl/rezultati](http://www.arrs.gov.si/sl/rezultati) (6. 5. 2011).
- TIA (Javna agencija za tehnološki razvoj RS). 2007–2010a. *Dejavnost agencije*.
[Http://www.tia.si/Dejavnost_agencije,447,0.html](http://www.tia.si/Dejavnost_agencije,447,0.html) (28. 3. 2011).
- TIA (Javna agencija za tehnološki razvoj RS). 2007–2010b. *Razpisi. Arhiv razpisov*.
[Http://www.tia.si/2010,644,0.html](http://www.tia.si/2010,644,0.html) (28. 3. 2011).
- Ministrstvo za gospodarstvo RS. 2011. *Delovna področja. Podjetništvo in konkurenčnost*.
[Http://www.mg.gov.si/si/delovna_podrocja/podjetnistvo_in_konkurencnost](http://www.mg.gov.si/si/delovna_podrocja/podjetnistvo_in_konkurencnost) (7. 5. 2011).
- Ministrstvo za obrambo RS. 2011. *Delovna področja. Raziskave in razvoj*.
[Http://www.mo.gov.si/si/delovna_podrocja/raziskave_in_razvoj](http://www.mo.gov.si/si/delovna_podrocja/raziskave_in_razvoj) (10. 5. 2011).
- MVZT (Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo RS). 2011a. *Delovna področja. Znanost in tehnologija*.
[Http://www.mvzt.gov.si/si/delovna_podrocja/znanost_in_tehnologija](http://www.mvzt.gov.si/si/delovna_podrocja/znanost_in_tehnologija) (7. 5. 2011).
- MVZT (Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo RS). 2011b. *DRZNA Slovenija – DRužba ZNAnja*.
[Http://www.mvzt.gov.si/si/teme_in_projekti/drzna_slovenija_druzba_znanja](http://www.mvzt.gov.si/si/teme_in_projekti/drzna_slovenija_druzba_znanja) (11. 7. 2011).

- MVZT (Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo RS). 2011c. »Ljubljanski proces« – uresničevanje evropskega raziskovalnega prostora (ERA). [Http://www.mvzt.gov.si/si/delovna_podrocja/mednarodno_sodelovanje_in_evropske_zadeve/ljubljanski_proces_uresnicevanje_evropskega_raziskovalnega_prostora_era](http://www.mvzt.gov.si/si/delovna_podrocja/mednarodno_sodelovanje_in_evropske_zadeve/ljubljanski_proces_uresnicevanje_evropskega_raziskovalnega_prostora_era) (7. 1. 2011).
- MVZT (Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo RS). 2011č. *O ministrstvu. Strokovni sveti. Svet za znanost in tehnologijo.* [Http://www.mvzt.gov.si/si/o_ministrstvu/strokovni_sveti/svet_za_znanost_in_tehnologijo_rs](http://www.mvzt.gov.si/si/o_ministrstvu/strokovni_sveti/svet_za_znanost_in_tehnologijo_rs) (7. 5. 2011).
- Raziskave in razvoj v Sloveniji. 2003. *Slovenija v ERA.* [Http://www.rtd.si/slo/era/predstavitev.asp](http://www.rtd.si/slo/era/predstavitev.asp) (26. 3. 2010).
- ReNRRP (Rezolucija o Nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu za obdobje 2006–2010). 2006. *Uradni list RS*, št. 3/2006.
- ReRIS11–20 (Rezolucija o Raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011–2020). 2011. *Uradni list RS*, št. 43/2011.
- SICRIS (Informacijski sistem o raziskovalni dejavnosti v Republiki Sloveniji). B. 1. *Iskanje. Raziskovalne organizacije.* [Http://sicris.izum.si/search/org_search1.aspx?lang=slv](http://sicris.izum.si/search/org_search1.aspx?lang=slv) (30. 5. 2011).
- Slovar slovenskega knjižnega jezika.* 1997. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Služba Vlade RS za razvoj in evropske zadeve. 2011. *Pristojnosti.* [Http://www.svrez.gov.si/si/o_sluzbi/pristojnosti](http://www.svrez.gov.si/si/o_sluzbi/pristojnosti) (7. 5. 2011).
- Statistični urad Republike Slovenije. 2010. *Ekonomsko področje. Raziskovanje in razvoj, znanost in tehnologija.* [Http://www.stat.si/tema_ekonomsko_raziskovanje.asp](http://www.stat.si/tema_ekonomsko_raziskovanje.asp) (26. 4. 2011).
- Strukturni skladi EU v Sloveniji. B. 1. *Predpisi. Operativni programi. Programski dokumenti Slovenije za obdobje 2007–2013.* [Http://www.eu-skladi.si/predpisi/operativni-programi/2007-2013](http://www.eu-skladi.si/predpisi/operativni-programi/2007-2013) (11. 5. 2011).
- Šušteršič, Janez, Matija Rojec in Klavdija Korenika, ur. 2005. *Strategija razvoja Slovenije.* Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj. Dostop tudi: [Http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/projekti/02_StrategijarazvojaSlovenije.pdf](http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/projekti/02_StrategijarazvojaSlovenije.pdf) (5. 5. 2011).
- Univerza na Primorskem. 2004a. *Letno poročilo o delu Univerze na Primorskem za leto 2003.* Poslovni dokumenti, Univerza na Primorskem.
- Univerza na Primorskem. 2004b. *Program pospešenega razvoja raziskovalne dejavnosti Univerze na Primorskem.* Poslovni dokumenti, Univerza na Primorskem.
- Univerza na Primorskem. 2005a. *Letno poročilo o delu Univerze na Primorskem za leto 2004.* Poslovni dokumenti, Univerza na Primorskem.
- Univerza na Primorskem. 2005b. *Program dela Univerze na Primorskem za leto 2005.* Poslovni dokumenti, Univerza na Primorskem.
- Univerza na Primorskem. 2005c. *Razvojni program 2004–2008.* Poslovni dokumenti, Univerza na Primorskem.
- Univerza na Primorskem. 2006. *Letno poročilo o delu Univerze na Primorskem za leto 2005.* Poslovni dokumenti, Univerza na Primorskem.

- Univerza na Primorskem. 2007a. *Letno poročilo o delu Univerze na Primorskem za leto 2006*. Poslovni dokumenti, Univerza na Primorskem.
- Univerza na Primorskem. 2007b. *Spremljanje, ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti: samoevalvacijsko poročilo Univerze na Primorskem za študijsko leto 2005/06*. Poslovni dokumenti, Univerza na Primorskem.
- Univerza na Primorskem. 2008. *Letno poročilo o delu Univerze na Primorskem za leto 2007*. Poslovni dokumenti, Univerza na Primorskem.
- Univerza na Primorskem. 2009a. *Letno poročilo o delu Univerze na Primorskem za leto 2008*. Poslovni dokumenti, Univerza na Primorskem.
- Univerza na Primorskem. 2009b. *Program Univerze na Primorskem na področju raziskovalnega in razvojnega dela za obdobje 2009–2013*. Poslovni dokumenti, Univerza na Primorskem.
- Univerza na Primorskem. 2009c. *Srednjeročna razvojna strategija UP 2009–2013*. Poslovni dokumenti, Univerza na Primorskem.
- Univerza na Primorskem. 2010a. *Letno poročilo o delu Univerze na Primorskem za leto 2009*. Poslovni dokumenti, Univerza na Primorskem.
- Univerza na Primorskem. 2010b. *Program internacionalizacije Univerze na Primorskem 2010–2013*. Poslovni dokumenti, Univerza na Primorskem.
- Univerza na Primorskem. 2011. *Letno poročilo o delu Univerze na Primorskem za leto 2010*. Poslovni dokumenti, Univerza na Primorskem.
- Univerza na Primorskem. B. 1. *Raziskovanje*. [Http://www.upr.si/raziskovanje/predstavitev](http://www.upr.si/raziskovanje/predstavitev) (20. 5. 2011).
- Vidrih, Ana. 2002. *Dejavnost raziskovanja in razvoja v Sloveniji*. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj.
- Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski uniji. B. 1. a. *Lizbonska strategija*. [Http://www.evropa.gov.si/si/lizbonska-strategija/lizbonska-strategija](http://www.evropa.gov.si/si/lizbonska-strategija/lizbonska-strategija) (7. 7. 2010).
- Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski uniji. B. 1. b. *Znanost in raziskave*. [Http://www.evropa.gov.si/si/znanost-in-raziskave](http://www.evropa.gov.si/si/znanost-in-raziskave) (7. 7. 2010).
- Zelenika, Ratko. 2000. *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci.

PRAVNI VIRI

- Zakon o raziskovalni in razvojni dejavnosti (ZRRD). *Uradni list RS*, št. 96/02, 115/05, 112/07, 9/11.
- Odlok o ustanovitvi Univerze na Primorskem (OdUUP). *Uradni list RS*, št. 13/03, 79/04, 36/06, 137/06, 67/08.
- Uredba o javnem financiranju visokošolskih zavodov in drugih zavodov. *Uradni list RS*, št. 7/11.
- Uredba o javnem financiranju visokošolskih in drugih zavodov, članic univerze, od leta 2004 do leta 2008. *Uradni list RS*, št. 134/03, 72/04, 4/06, 132/06, 99/08, 30/09, 110/09, 60/10.

Uredba o normativih in standardih za določanje sredstev za izvajanje nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa. *Uradni list RS*, št. 74/04, 32/05, 26/06, 80/07, 89/08, 102/09.

Akt o preoblikovanju javne ustanove »Ad futura, znanstveno-izobraževalna fundacija Republike Slovenije, javni sklad« v Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije. *Uradni list RS*, št. 139/06, 16/08, 43/08, 102/08.

Sklep o pogojih dodeljevanja proračunskih sredstev za financiranje ustanoviteljskih obveznosti zavodom, ki opravljajo raziskovalno dejavnost. *Uradni list RS*, št. 17/94, 33/96, 10/04.

Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Akademska in raziskovalna mreža Slovenije. *Uradni list RS*, št. 38/02, 61/05.

Sklep o ustanovitvi Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije. *Uradni list RS*, št. 123/03, 105/10.

Pravilnik o delovanju stalnih in občasnih strokovnih teles za področje raziskovalne dejavnosti. *Uradni list RS*, št. 37/11.

Pravilnik o infrastrukturnih obveznostih zavodom, ki opravljajo raziskovalno dejavnost. *Uradni list RS*, št. 4/11.

Pravilnik o ocenjevanju in financiranju raziskovalnih in infrastrukturnih programov. *Uradni list RS*, št. 23/08, 23/09, 86/09, 97/10.

Pravilnik o pogojih dodeljevanja proračunskih sredstev za financiranje ustanoviteljskih obveznosti zavodom, ki opravljajo raziskovalno dejavnost. *Uradni list RS*, št. 12/05.

Pravilnik o postopkih (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti. *Uradni list RS*, št. 4/11.

Pravilnik o vsebini in načinu vodenja evidence o izvajalcih raziskovalne in razvojne dejavnosti. *Uradni list RS*, št. 12/05, 122/06, 55/11.

Statut Univerze na Primorskem. *Uradni list RS*, št. 124/08.